

Promise

Voor bijbels denken in de (gezondheids)zorg 22e jaargang nr. 2 (april 2006)

In dit nummer

Levenslust en vreugde
Behoedzaam balanceren in
bijbelse begeleiding
De Da Vinci Code

Levenslust en vreugde uit het dal van pijn

In het pastoraat kom ik veel in contact met mensen die zich bewust zijn geworden van narigheid die er in hun leven – vaak al vroeg – geweest is en die hen veel levenslust en levensvreugde ontnomen heeft en vaak nog steeds ontnemt. Ikzelf ken dit ook uit mijn eigen leven. Trauma's en allerlei narigheid – of 'bovenkomende' herinneringen daaraan – kunnen ons gemakkelijk van onze levenslust en energie beroven.

Als pastoraal werker kun je dan gemakkelijk in de val trappen om al je aandacht op het 'oplossen' van die 'boosdoeners' – dat wil zeggen: op het helpen verwerken of laten helen van die nare herinneringen – te richten. Ik zeg: '... gemakkelijk in de val trappen...', en ik zal in dit artikel laten zien waarom ik dit in veel gevallen als een val ben gaan zien.

Geroofde levenslust...

Toen God deze aarde en al wat erop leeft schiep, had Hij voor ogen dat wij in gemeenschap met Hem zouden leven. In die gemeenschap met Hem is er heerlijkheid en verbondenheid en veiligheid. In andere artikelen¹ ga ik daar uitgebreider op in. Als gevolg daarvan was er plezier en creativiteit – denk aan hoe God Adam in Genesis 2 betrok bij Zijn scheppingswerk door Adam de dieren namen te laten geven.

Dat alles veranderde toen Eva en Adam toegaven aan leugenachtige negatieve verhalen over God die de duivel, in de gedaante van een slang, die toen nog poten had hen influisterde. Wantrouwen verwoestte hun vertrouwdheid en vreugde met God. Er kwam schaamte², Adam en Eva kropen niet alleen fysiek weg voor God en voor elkaar, maar ze ontweken God en elkaar ook, ja Adam gaf de schuld aan Eva en Eva weer aan de slang en het paradijselijke leven was voorgoed voorbij...

Hoewel... voorgoed? Nee, dáár stak God een stokje voor! Reeds in Genesis 3 zien we dat God hen toch weer opzoekt, toch weer het gesprek aangaat, én dat Hij voorzegt dat Hij later in Jezus alles weer zal veranderen, goed zal maken naar Zijn plan. Dan zal ook de innige verbondenheid hersteld worden – de verbondenheid tussen God en mensen, en tussen mensen onderling en met zichzelf en hun omgeving.

Intussen kunnen we, ook in ons eigen leven, behoorlijk 'met de brokken zitten'. Nare ervaringen met andere mensen, onbegrip over Gods handelen (of ogenschijn-

lijk niet handelen) kortom allerlei factoren kunnen een groot stuk van onze levenslust en vreugde geroofd hebben.

Is er ook hoop in die situatie, hier en nu?

Is er herstel in onze levensvreugde en levenslust mogelijk? Laten we, om die vragen te kunnen beantwoorden, eens kijken naar wat onze levenslust bepaalt.

Wat bepaalt onze levenslust?

Als ik nu naast of tegenover u zou zitten en u, als lezer, zou vragen: "Is er ooit een moment in uw leven geweest waarop u een diepe vreugde ervoer; waarop u zich 'levenslustig' voelde?", wat zou dan úw antwoord zijn?

Ik heb die vraag – of een soortgelijke vraag – vaak gesteld aan mensen. En het is mij opgevallen, dat in vrijwel alle gevallen de persoon in het antwoord een situatie schetste waarin hij of zij blij was geweest **samen met God en/of samen met andere mensen**. Samen met anderen was er iets ondernomen, samen was er een mijlpaal bereikt, samen hadden ze genoten van de natuur, of gewoon van het samen-zijn.

Onze ervaringen van vreugde en levenslust worden blijkbaar sterk *relationeel* bepaald. Een vertrouwd en vreugdevol (je zou kunnen zeggen: lichtvoetig) samenzijn met anderen vergroot onze vreugde op een dieper niveau en ook onze levenslust. Het vergroot ons gevoel van eigenwaarde en we zien dan meer mogelijkheden en de beren op de weg lijken een stuk kleiner – als we ze nog zien. Isolatie, daarentegen, leidt vaak tot afname van vreugde, gevoelens van eigenwaarde en levenslust.

Ik heb in het pastoraat ook gezien, dat mensen die goede relaties met anderen onderhouden, meestal sneller herstel vinden van hun nare ervaringen dan zij, die zulke relaties niet hebben. Open en vertrouwde relaties met anderen hebben dus een heilzaam effect op ons. Filosofen en psychologen hebben in dit verband wel geconstateerd dat ons besef van zijn (er te mogen zijn; existentieel), ja zelfs onze identiteit, relationeel bepaald is³. Nu vraagt u zich wellicht af: dat is allemaal mooi, maar wat heb ik er aan, of wat heeft die confident, er aan die alle levenslust kwijt lijkt te zijn, er aan? Voor ik op die vraag inga, even terug naar de Bijbel. Wat zegt de Bijbel over ons onderwerp?

Blijdschap in relatie

“De vrucht van de Geest is liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, vriendelijkheid, goedheid, trouw, zachtmoedigheid, zelfbeheersing.”

Galaten 5:22

Dit bijbelvers over de vrucht van de Heilige Geest in ons leven is bij sommigen zeer goed bekend – mogelijk ook bij u die dit leest. Heeft u er wel eens bij stil gestaan, hoe eigenlijk al de hier genoemde aspecten van die 'vrucht' eigenlijk *relationele* aspecten zijn? Er is vrijwel niets bij wat ik louter in m'n eentje kan beleven. Het heeft allemaal te maken met de omgang met elkaar.

Dit gedeelte zegt, dat als Gods Geest invloed mag hebben in ons leven, dat er dan liefde, **blijdschap**, vrede, lankmoedig-

vreugde op weg naar en depressie

“De vrucht van de Geest is liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, vriendelijkheid, goedheid, trouw, zachtmoedigheid, zelfbeheersing.”

heid, vriendelijkheid, goedheid, trouw, zachtmoedigheid en zelfbeheersing in ons leven zullen groeien en te zien zullen zijn. Ik heb hier weer dat ene woord: ‘blijdschap’ uitgelicht. Gods aanwezigheid in ons leven werkt blijdschap uit’.

Dat doet me denken aan verliefdheid – ook daar werkt de aanwezigheid van die ene ‘ander’ meestal veel blijdschap uit. De meesten van ons zullen het herkennen – uit ons eigen leven dan wel uit de levens van anderen om ons heen: als je verliefd bent, ben je vaak wat zonniger in je humeur en uitstraling. Wellicht ben je soms wat dromerig (doordat je met je gedachten bij die éne bent), maar vaak ook opgewekter en levenslustiger. Je energie lijkt twee keer zo groot als anders. “*Het lijkt wel of ze op een wolkje loopt ze straalt zo,*” hoorde ik eens over een verliefde vrouw zeggen.

Ik voel me bevoorrecht dat ik dit ook uit m’n eigen leven ken. En bij tijden heb ik – als ik alleen was – ook ernaar gehunkerd om weer zó verliefd te zijn. Ergens geeft dit voor mij weer hoe ik kan floreren als er iemand is waar ik ‘vol’ van ben – iemand die blij is met mij en ik met haar. Die momenten dat ik dat erg miste, hebben mij doen zien hoe groot het verschil kan

zijn. Verbondenheid doet ons bloeien, zeg ik elders al in verschillende toonaarden⁵. En juist dit heeft me aan het denken gezet. Als we ergens allemaal weten dat de blijde blik van een ander ons zoveel energie kan geven, ons zó kan laten ‘bloeien’, waarom doen we daar niet méér mee? Waarom laten we ons zo gemakkelijk weer afglijden in een soort grijsheid? Blijkbaar kunnen we onszelf moeilijk aan onze haren uit dat moeras trekken – dat moeras van depressiviteit, afgeven op elkaar, ons afzonderen van God en van elkaar, elkaar neerhalen in plaats van blij maken, et cetera; kortom: uit dat moeras waar vreugde en levenslust slecht groeien. Laten we nu eens kijken naar het alternatief dat God ons biedt.

Levensvreugde en levenslust opbouwen

In het essay over de Aäronitische zegen (zie Promise, Jrg.22, nr.1, januari 2006, pp.16-20) geef ik aan dat God wilde dat

het volk Israël door de priesters gezegend werd met Zijn blijde blik. God wéét hoeveel verschil het maakt, als er iemand blij naar ons kijkt, ons accepteert zoals we zijn en met zijn of haar ogen zegt: “Fijn, dat jij er bent!”

Diverse mensen hebben, vanuit verschillende invalshoeken, dit keer op keer opnieuw ontdekt. Ik denk bijvoorbeeld aan de bekende negentiende eeuwse psycholoog Alfred Adler. Adler was een tijdgenoot en enige tijd ook plaatsgenoot van Freud. Er was echter een groot verschil tussen de twee: Adler richtte zich op ‘de gewone man’, terwijl Freud zich beperkte tot de welgestelden aan wie hijzelf ook rijk kon worden. Ik zie in Adler iets van Gods mededogen, en een reden om meer te luisteren naar wat Adler te zeggen had, dan naar wat Freud zei⁶. Als zodanig vind ik het niet vreemd, dat Adler het was, en niet Freud, die ontdekte dat mensen beter gedijen als ze ingaan op hun gevoel voor gemeenschap en vriendschap en elkaar bevestigen. Tot op de dag van vandaag worden er, vanuit het Adleriaanse gedachtegoed, seminars georganiseerd waar mensen kunnen leren elkaar te bevestigen.

Van veel recentere datum – ruwweg een

eeuw later – is de verandering bij de Amerikaanse christen-psycholoog Larry Crabb. In zijn boek *Verbondenheid*⁷ gooit hij het roer helemaal om en verheft hij het hebben van goede, elkaar bevestigende, relaties binnen de Gemeente van Christus, zelfs boven zijn vak psychotherapie. Hij beschrijft een voorval dat voor hem daartoe een van de aanleidingen was⁸. Dat was een ontmoeting, na vele jaren, met een man die hij jarenlang als psycholoog begeleid had. Hij dacht: deze man zal zich zeker de diepe sessies herinneren, waarin zulke belangrijke zaken aan het licht waren gekomen; sessies die – naar Crabb's beleving – een keerpunt waren geweest in het leven van deze man. Maar nee, het eerste wat deze man noemde toen hij Larry Crabb weer zag, was hoe ontroerd hij geweest was over een ontmoeting die ze destijds ooit in een park hadden gehad.

“Het effectiefste wat we doen kunnen om iemand te helpen veranderen, is hem overvloedig te laten proeven van Gods ongelooflijke goedheid in het Nieuwe Verbond. Hij kijkt vol vreugde naar ons, met ogen die achter de puinhopen iets goeds zien, met een hart dat opgewonden klopt over wie we zijn en wie we zullen worden. Soms brengt Hij dat aan het licht waarvan we overtuigd waren dat het hem vol walging zou doen afwenden, met het doel ons te doen verbazen over zijn genade. Dat is verbinden. Als we ons zo verbinden, kan dat de levens van mensen veranderen.”
Larry Crabb, *Verbondenheid*, p.34

Larry Crabb was hem niet voorbij gelopen, maar had hem met liefde aangekeken en even een praatje gemaakt. Hij was niet slechts een confidant, nee, hij was als mens gezien en die ontmoeting van mens tot mens, en die liefdevolle blik, dát had hem meer goed gedaan dan vele diepe sessies...

Wat deze twee mannen – en vele anderen met hen⁹ – leerden en daarna ook uitdroegen is hetzelfde als wat ik hier nu ga herhalen: binnen relaties waar we wederzijds het goede in elkaar bevestigen, daar kunnen we gedijen, daar groeien onze identiteit en onze levensvreugde en levenslust. En juist daarin ligt ook een belangrijke sleutel tot herstel: in het gaan leven naar Gods bedoeling – in wederzijdse bevestiging met Hem én als mensen onder elkaar.

Velen hebben dit gezien of aan gevoeld maar er toch geen hoop uit geput. Want “het is toch vrijwel onmogelijk om al die mensen die gebrokenheid ervaren te voeden met de bevestiging die hen weer zal

Binnen relaties waar we wederzijds het goede in elkaar bevestigen, daar kunnen we gedijen, daar groeien onze identiteit en onze levensvreugde en levenslust.

doen leven?” Ja, menselijkerwijs lijkt dit een te grote klus voor een beperkt aantal hulpverleners, die bovendien ook nog met hun eigen tegenslagen te worstelen hebben. Lang is mede daardoor in veel reguliere geestelijke gezondheidszorg gepropageerd dat een hulpverlener zich maar liever afstandelijk – met ‘professionele distantie’ – moest opstellen. Maar dát werkt nu juist vaak niet bij verwonde mensen die hunkeren naar bevestiging, naar die verbondenheid, naar die blik die zegt: “ik begrijp je, ik accepteer je, ik ben blij met jou!”

En dan komt daar het Evangelie de hulpverleningsscene binnenvallen met een Jezus Die zijn volgelingen opdracht gaf om een grote menigte van duizenden mensen te voeden met slechts een paar broden en vissen¹⁰. En ‘t lukte nog ook! Hoe kan dat? Wat gebeurde er? Jezus brak de broden en de vissen in stukken en de volgelingen en al die mensen – ze lévéen – allemaal – maar dóórgeven wat Jezus hen gaf. Ze bleven délen.

Dóórgeven a.u.b.!

En dát is nou precies het antwoord op die prangende vraag: ‘wat kunnen we doen om die vreugde en levenslust weer terug

te krijgen in ons leven, in onze gezinnen, in onze groepen, in onze kerken?’

Dóórgeven wat Jezus ons geeft!

Dóórgeven: die blik van liefde waarmee Hij die oplichter en collaborateur Zacheüs aankeek toen deze in een boom was geklommen om – ondanks z’n kleine gestalte – toch ook iets van Jezus op te vangen¹¹.

Dóórgeven: die vraag die erop volgde:

“Mag ik bij je komen eten, vanmiddag?”

Dóórgeven: die zuivere liefde in Zijn ogen en in Zijn woorden, toen Hij een buitenlandse vrouw ontmoette die samenwoonde en daarvoor ook al diverse kapotte huwelijken achter de rug had, en Hij haar een beetje water te drinken vroeg omdat Hij dorst had én omdat Hij haar grote dorst naar waarde en bevestiging kende¹².

Dóórgeven: die bevestiging in Zijn ogen en in Zijn woorden, toen Maria, de zus van Martha en Lazarus, hem uit liefde en aanbidding met olie gezalfd had en Judas en anderen haar daarop aanvielen¹³.

Dóórgeven: die troost die we wellicht zelf ooit van Hem, of via een broeder of zuster, ontvingen in een moeilijke omstandigheid¹⁴.

Dóórgeven, délen, dóórgeven...

Durven te ontvangen (anders is er niets om door te geven) en weer door te geven.

Weet u, als we ontdekken dat we er mogen zijn, er écht mogen zijn – ons koesterend in de liefde van Jezus, dan gebeurt er iets met de angst en het wantrouwen die ons hart zo ijskoud maakten (voor onszelf en anderen): ze gaan smelten zoals sneeuw voor de warmte van de zon wegsmelt¹⁵. Als we – misschien langzaam en stapje voor stapje – gaan leren te ontvangen, in het diepste van onze ziel, hoezeer Hij in tedere liefde naar ons verlangt... dan worden we rijk! Dan is er zegen te óver, net als destijds met die broden en die vissen – zélf als we maar blijven uitdelen! Dat is een leven vanuit rijkdom – niet langer teruggehouden vanuit armoede. God verlangt hiernaar, om ons dit te geven!

Door elkaar te accepteren vanuit de liefde van Jezus, door het goede in elkaar te bevestigen vanuit het potentieel dat Hij in de ander ziet, gaan er dingen veranderen in onze kijk op de wereld. Dan gaan we genieten van het feit dat we dóór mogen geven wat we zelf ontvangen hebben. (Zo geniet ik er ook van om deze blijde boodschap via dit medium met u te mogen delen, omdat ook ik gegrepen ben door die tedere liefde van Jezus!) Dat kan, doordat Hij ons Zijn Geest geeft om dit in ons uit te werken, zoals het eerdergenoemde bijbelvers over de vrucht van de Geest, uit de Galatenbrief, aangeeft.

Lange tijd is gedacht dat als iemand als kind de liefdevolle ouderlijke zorg als gemist had en hij of zij daardoor beschadigd was geraakt, dat er dan later zulke liefde van anderen nodig was om dat weer te herstellen. Die gedachte was gebaseerd op het feit dat dit wel zo ‘werkt’: gemiste ervaringen van aandacht, koestering en liefde kunnen alsnog ‘ingehaald’ worden, het gemiste kan alsnog ontvangen worden

en het innerlijke ‘gat’ dat was ontstaan, kan alsnog gevuld worden. Dat kan door God gebeuren, maar zelfs ook niet-christelijke psychologen vertellen voorbeelden waarin dit gebeurde en er herstel kwam: patronen van angstig-ambivalente of vermijdende hechting maakten langzaam plaats voor patronen van zekere hech-

ting doordat er liefdevolle aandacht was van een of meerdere anderen¹⁶. Dat is natuurlijk mooi, maar kan iemand in zo’n situatie ook moedeloos maken als hij of zij geen ‘liefdevolle anderen’ kan vinden. En hoe vaak gebeurt dit niet?

Het goede nieuws – ook voor deze mensen – ligt in dat woord ‘doorgeven’ wat ik zo-even zo benadrukte. Het blijkt namelijk uit recent neurologisch onderzoek, dat het niet uitmaakt wie ‘geeft’ en wie ‘ontvangt’: beide personen ervaren dezelfde vreugde in het doorgeven¹⁷. Daarom noem ik dit wel de vreugde van de verbondenheid. We hoeven dus niet te blijven wachten tot er iemand is die met Jezus’ liefdevolle ogen naar óns kijkt, we mogen ook zelf beginnen met die liefdevolle blik aan anderen door te geven. Voor onszelf zal het hetzelfde weldadige en heilzame effect hebben.

Vanuit een andere invalshoek hoor ik Larry Crabb datzelfde zeggen: *“Degene die ontvangt, ervaart de vreugde van genezing. Degene die geeft, leert de nog grotere vreugde kennen gebruikt te worden om te genezen. Er is iets goeds in het hart van ieder van Gods kinderen dat krachtiger is dan al het slechte. Het is er, en wacht om vrij te komen”* (Verbondenheid, p.11).

Nog zoiets moois, wat die neuro-wetenschappers ontdekt hebben: het vreugde-deel in onze hersenen blijft ons leven lang groeien en veranderen! Zelfs fysiek is er hoop op verandering, als we ons richten op het beleven van vreugde in verbondenheid met God en anderen, zoals ik dat zo-even beschreven heb.

Verbondenheid vieren

Waarschijnlijk kent u, die dit leest, wel het verhaal van Jezus dat bekend staat als de gelijkenis van de verloren zoon (Lucas 15:11-32). Ik wil het hier nu niet hebben over die zoon die eerst wegliep en later terugkwam, maar over zijn broer. Hij is boos en zit te prullen als zijn vader een feestje bouwt omdat z’n broer terug is gekomen. Hij zegt: “Zie, zovele jaren ben ik al in uw dienst en nooit heb ik uw gebod overtreden, maar mij hebt gij nooit een geitenbokje gegeven om met mijn vrienden feest te vieren. Doch nu die zoon van u gekomen is, die uw bezit heeft opgemaakt met slechte vrouwen, hebt gij voor hem het gemeste kalf laten slachten.” De vader zegt dan: “Kind, gij zijt altijd bij mij en al het mijne is het uwe!” Een Bijbelstudie op ‘t web¹⁸ bepaalde me erbij dat die eerste woorden van deze vader in het Hebreeuws sprekend lijken op de betekenis van het woord *Immanuel*: God met ons.

De Vader is in Christus altijd bij ons, en het ligt niet aan Hem als we daar geen feestje over bouwen! Heel het Oude Testament staat vól met aanmoedigingen om

feest te vieren rond de aanwezigheid van JHWH – de God Die ook wel De Aanwezige werd genoemd: *Hij Die er is*.

De apostel Paulus had dit begrepen, toen hij in zijn brieven de gemeenten opriep om zich te verheugen in deze *Immanuel*: Christus Jezus¹⁹. Het is een heerlijkheid die we mogen vieren, **dat God er is**, hier bij ons!

Veel christenen zijn vergeten – of hebben het nooit gehoord en er nooit bij stil gestaan – dat de zondag bij uitstek een **feestdag** is om te vieren dat *Immanuel* gekomen is, voor onze zonden gestorven én opgestaan als Overwinnaar. Te vaak leven we alsof het leven vanzelfsprekend is, net als die oudste van de twee broers. Soms hebben we het nodig om in een situatie te komen als die van de jongste zoon – varenkens te moeten voeren met een hongerige maag –, om ons te realiseren hoe groot Gods genade aan ons is geweest en nog dagelijks is. Dán zullen we feestvieren, als we beléven dat de hemelse Vader naar ons op de uitkijk stond, dat Hij ons teder in Zijn armen sluit en een feestje bouwt wegens onze terugkomst²⁰.

Levensvreugde en levenslust – zelfs temidden van ons verdriet

De vraag rijst: ‘Is er dan nooit meer verdriet in ons leven?’ Of: ‘Zullen we nooit meer ontmoedigd raken?’ Het antwoord hierop is dat er nog wel verdriet en

tegenslagen zullen zijn, maar dat het toch anders wordt.

Ik moet hierbij denken aan dat verhaal van de twee zussen, Maria en Martha, die net hun broer Lazarus begraven hadden²¹. Velen hadden ze onder Jezus’ handen genezen zien worden, maar toen hun broer ziek werd, was Jezus net in een ander dorp. Toen Hij kwam, was het al te laat. Maar dan, wat gebeurt er? Jezus ziet Maria huilen en wordt bedroefd en huilt met haar mee. Zelfs in het diepe verdriet van Maria is er de vreugde van de verbondenheid – dat Jezus daar in haar verdriet naast haar staat, ja, zelfs met haar mee-huilt. Hij ontkracht haar huilen niet en maakt het niet belachelijk, maar bevestigt haar, in haar verdriet, als persoon. Ik geloof dat dié ervaring, met wat er nog op volgde: namelijk dat Jezus haar

broer uit de dood terughaalde, haar tot die daad van aanbidding bracht waar ik 't even hiervoor al over had: toen ze Jezus met zeer kostbare olie zalfde.

Echte vreugde is niet na te maken

Als we zien dat de vreugde van een elkaar bevestigend²² en opbouwend samenzijn zo'n positief effect heeft, zijn we soms geneigd om het paard achter de wagen te spannen. Ik zie mensen dan wel eens denken, dat we de vreugde van echte hart-tot-hart communicatie wel even op kunnen wekken met een gezellig sfeertje. Mensen gaan zich inspannen om via de buitenkant – via het creëren van positieve omstandigheden: een gezellige thee-tafel, of een leuk terrasje of een goed muziekje – die innerlijke en relationele vreugde en levenslust te 'construeren'. Eigenlijk is het een poging tot namaak²³.

Maar helaas, het werkt niet: echte vreugde is niet na te maken. Namaak-vreugde leidt, integendeel, vaak tot nog meer isolatie, vervreemding en eenzaamheid, en ontnemen ons eerder energie dan dat ze levenslust in ons opwekken. Heel vaak heb ik dit zelf ervaren en de verhalen van anderen hierover gehoord: namaak-gezelligheid is leeg en kil, hoe mooi het er aan de buitenkant ook uit ziet.

Echte vreugde, de vreugde die ons energie geeft en waar ik het in dit artikel over heb, vereist dat we ons verlangen ernaar juist los leren laten²⁴. Dat is een vreugde die ontstaat, die geboren wordt uit kwetsbaarheid. Net zo als een kind geboren wordt als gevolg van een zich in hun meest kwetsbare delen verenigen van een man en vrouw, zo wordt echte vreugde ook geboren als we bereid zijn ons kwetsbaar open te stellen voor de ander. Het gaat dan niet om vragen als: 'wat heb ik er aan als ik...?' of: 'hoe zorg ik dat ik...?'. Of, zoals Kathryn Cohan het ooit op haar website had staan²⁵: "*Relaties in verbondenheid worden gemotiveerd door het verlangen om deel te nemen met andere mensen in tegenstelling tot het verlangen naar bevrediging door anderen. Niet 'krijgen' of 'halen' maar betrokken raken bij.*"

Werken aan echte verbondenheid

Larry Crabb heeft het er in zijn boek *Verbondenheid* over, hoe we kunnen werken aan deze échte verbondenheid van-hart-tot-hart. Drie aspecten daarvan staan mij nog helder voor ogen, die ik hier combineer met aspecten die God mij persoonlijk liet zien staan mij nog helder voor ogen:

- naar de ander kijken met Gods ogen, vol genade en liefde;
- het potentieel zien in de ander en leren kennen waar hij of zij graag naar toe wil;
- het goede in de ander bevestigen.

Door ons af te vragen: "Hoe kijkt U, God, nu naar de ander?" betrekken we onszelf in Gods perspectief en lichten we onszelf als het ware uit dat bekrompen perspectief dat wellicht deels beïnvloed is door negatieve ervaringen uit het verleden. We stellen ons daarmee ook open voor nieuwe ervaringen met *dé* persoon (die *ánders* is dan de mensen met wie we eerder bepaalde ervaringen hadden). En Gods perspectief naar mensen toe is *altijd* een perspectief van liefde en genade, en *soms óók* van scherpe duidelijkheid en grenzen²⁶.

Dat perspectief van God helpt ons, om het potentieel in de ander te zien; het doel waar God met die ander naar toe wil. En ook om de ander te bevragen en zo te leren kennen ten aanzien van waar hij of zij zelf naar toe wil. Dat helpt, om naast God en naast de ander te staan, in plaats van tegenover hem of haar, op de weg naar verandering en vernieuwing. Een eenvoudig voorbeeld om dit duidelijk te maken: stel, u ergert zich aan de passiviteit van een vriend. U zou hem graag wat opporren, maar u merkt dat u dan irritatie opwekt. Gods perspectief zou u kunnen doen zien, dat die passiviteit ook een keerzijde heeft: dat hij ook erg veel rust heeft en erg goed kan luisteren. Het potentieel hiervan is groot: iemand die door zijn rust en door goed te luisteren, anderen tot hun recht kan laten komen. Als u weet dat hij graag actiever wil worden, maar niet zijn rust hieraan wil opofferen, kunt u kijken hoe u hem kunt helpen, om in en vanuit zijn rust toch actiever te worden. U staat dan niet meer tegenover hem, zoals in eerdere pogingen hem 'op te porren', maar u kunt samen met hem kijken hoe activiteit en rust te combineren zijn.

In het voorbeeld kunt u, door deze nieuwe opstelling, het derde punt toepassen en uw vriend bijvoorbeeld helpen door zijn rust en luistervaardigheden te bevestigen. "*Wat fijn, dat jij altijd zo rustig kunt luisteren!*" Uw vriend veert op. Wat hoort hij nu? Hij kijkt u in de ogen en ziet liefde – iemand die naast hem staat. Zijn energie neemt toe en hij reageert actiever dan gebruikelijk was.

Het is belangrijk, zegt Crabb, om gericht te zijn op communicatie van-hart-tot-hart en niet vanuit onze – bijvoorbeeld geïrriteerde – buitenkant, en ook niet gericht op de – mogelijk afwerende – buitenkant van de ander. Vragen als: "*Wat wil ik nou echt, diep van binnen?*" en: "*Wat wil de ander nou echt, diep van binnen?*" kunnen ons daarbij helpen.

Tom Marshall ziet in zijn boek *Betere Relaties* vier aspecten in onze houding die relaties bevredigend en opbouwend kunnen maken:

- *Liefde (en dan vooral: volhardende liefde, zich uitend in zorg en vriendschap);*
- *Vertrouwen om kwetsbaar te kunnen zijn naar elkaar – opgebouwd in toewijding;*
- *Respect en eer – elkaar waardigheid geven;*
- *Begrip – erop gericht zijn, elkaar te begrijpen en met elkaar mee te voelen.*

Deze vier aspecten illustreren in feite de drie punten die ik hierboven enigszins uitwerkte.

Ook waardevol in dit verband is het boekje van Jerry Cook: *Liefde, aanvaarding en vergeving*. Hij ziet de christelijke gemeente als een plaats, waar mensen heel worden gemaakt – juist door de onderlinge liefde en aanvaarding.

Martin Seligman, een bekende seculiere Amerikaanse psycholoog, bestudeerde jarenlang het concept 'aangeleerde hulpeloosheid' bij mensen en bij dieren, en schreef daar vele, vele tientallen publicaties over waarmee hij internationaal grote bekendheid verwierf. Op een dag was hij met zijn – toen vijfjarige – dochter Nikki in de tuin aan het werk, toen zij hem erop aansprak dat hij zo'n oude mopperpot was. Zij zei dat ze, toen ze vijf jaar oud werd, besloten had dat ze niet meer zo huilerig

De grote geleerde ondergaat een grote verandering ten goede door naar z'n dochter van vijf te luisteren...

zou doen. En ze vond dat, als zij kon veranderen, haar vader dat zeker ook moest kunnen. Ineens, zegt hij ergens, zag hij dat ze gelijk had en dat hij een verkeerd idee had gehad van opvoeding en psychologie. Het ging er niet om, te corrigeren wat fout zat, maar veel meer verder te stimuleren wat goed ging. Als gevolg van die gebeurtenis, gooide hij het roer helemaal om. Hij bestudeert nu hoe mensen hun sterke kanten kunnen aanwenden om zichzelf en anderen gelukkiger te maken, en schrijft sindsdien boeken met titels als 'Aangeleerd optimisme' (*Learned Optimism*) en 'Echt gelukkig-zijn' (*Authentic Happiness*). Echt gelukkig zijn heeft, volgens hem, te maken met leven voor een hoger doel en in relaties met anderen, en je gaven en talenten daarvoor inzetten²⁷.

Ik moest glimlachen, toen ik dit verhaal van Seligman en z'n dochttertje las. Het is zo'n mooie illustratie van waar ook dit artikel over gaat – althans de menselijke kant ervan. De grote geleerde ondergaat een grote verandering ten goede door naar z'n dochter van vijf te luisteren... Zijn dochter, die hem – vanuit een stukje strijd in haar eigen leventje – aanspreekt op wat er kán. Ze ziet mogelijkheden, en ze ziet parallellen tussen haar leven en dat van haar vader (die ze hoog heeft en met haar woorden –hoog– op z'n plaats zet!).

Anders gezegd: ze spreekt vanuit verbondenheid. Hij had tot dan toe vooral de moeilijkheden – aangeleerde hulpeloosheid e.d. – gezien, maar wordt overtuigd door het enthousiasme van zijn dochttertje en door hoe ze hem in haar eenvoud en liefde verraste.

Dit voorbeeld laat zien dat het uitgaan van verbondenheid en bevestiging niet inhoudt dat we alles van de ander goed praten. Seligman's dochttertje praatte het gemopper van haar vader niet goed, maar liet hem op een kinderlijk eenvoudige en ontwapenende manier juist zien dat het ook helemaal anders kan. Daarmee zette ze haar vader op zijn –waardige– plek. Bij echte bevestiging zoals hier bedoeld, versterken we – vanuit verbondenheid – elkaars waardigheid.

Leven uit verbondenheid versus leven uit wantrouwen en isolatie

Naar aanleiding van een eerdere versie van dit artikel vroeg iemand me hoe ik het bovenstaande zag in relatie met het begrip zonde. "Je ziet in de Bijbel regelmatig mensen aangesproken worden op hun zondige levenswandel, of bijvoorbeeld op hun onoprechtheid", zei hij erbij. "Ook Jezus sprak mensen daarop aan."

Ook vroeg deze broeder hoe ik een en ander zag in relatie tot demonische ge-

bondenheid.

Mijn reactie daarop is de volgende. Paulus spreekt in zijn brieven ook regelmatig over de zonde. In de Romeinenbrief zet hij twee manieren van leven tegenover elkaar: het leven 'door de Geest' en 'het leven naar het vlees'. Zoals ik hierboven in het begin van dit artikel aangaf, lieten Adam en Eva zich verleiden om God te wantrouwen en namen ze daarmee afstand van God. In de terminologie van dit artikel: ze kozen voor de autonomie, de afzondering en de isolatie. Dat is de kern van 'het leven naar het vlees', waar Paulus het over had, of 'het leven in het licht' zoals Johannes Jezus citeert. 'Het leven naar de Geest' houdt in dat we ons onderwerpen aan God, dat we ervoor kiezen om naar Hem toe te gaan leven (ons gezicht naar Hem toe wenden in plaats van bij Hem vandaan). Dat is wat ik noem: kiezen voor verbondenheid met God en anderen. Dat we de zonde gaan mijden, evenals contact met duistere machten, is dan een gevolg.

Zo gemakkelijk laten we ons ertoe verleiden, te denken dat we in ons eentje, onze isolatie, in ons wantrouwen, de zonde wel af kunnen leggen of ons kunnen onttrekken aan de invloed van duistere machten. We denken soms zelfs dat het nodig is om dat te doen voor we naar God toe kunnen gaan. Dat is echter in beide situaties niet het geval. Het zou werken zijn aan de buitenkant, waar Jezus zich zo fel tegen keerde (vergelijk hoe Hij mensen die dit deden wel 'gewitte graven' noemde: van buiten netjes lijkend, maar van binnen dood). Als we ons er echter op richten, om in Gods nabijheid te leven, Hem toestaan in ons leven zaken te veranderen, dan merken we dat we inderdaad veranderen – maar dan van binnen uit, door Zijn Geest Die in ons werkt.

Dan het andere punt wat deze fijne broeder aankaartte: oprechtheid. Hiervoor geldt hetzelfde. Ik kan mezelf niet opwerken tot oprechtheid. Mijn hart is van nature niet oprecht. Door me naar God toe te wenden, elke dag opnieuw ervoor te kiezen mijn leven op Hem af te stemmen en voor Zijn leiding en bijsturing open te staan – ook als Hij daar broeders of zusters of andere mede-mensen voor gebruikt –, kan ik ook in dit opzicht door Zijn genade veranderen.

Hier ligt een extra verantwoordelijkheid voor voorgangers en pastoraal werkers, om mensen erin voor te gaan om in vreugdevolle verbondenheid met God en elkaar te leren leven, God lovend en het goede in elkaar bevestigend. Zo'n levensstijl werkt namelijk 'aanstekelijk'. Het geeft mensen hoop, dat het voor gewone, zwakke en feilbare mensen mogelijk is, levenslust, vreugde, waardigheid en betekenis te hebben.

De vrucht van verbondenheid

De hierboven toegelichte échte verbondenheid van-hart-tot-hart laat ons niet onberoerd. Vroeger of later gaat het vrucht dragen in ons leven. De eerder geciteerde Kathryn Cohan beschrijft vijf aspecten van deze gevolgen van échte verbondenheid in ons leven:

- *Enthousiasme / levenslust: toegenomen energie of vitaliteit;*
- *Actie: bekrachtiging om te handelen – ook voorbij het relationele moment;*
- *Toegenomen kennis en duidelijkheid over de eigen gevoelens en de gevoelens van anderen;*
- *Toegenomen gevoel van waarde (gebaseerd op het empathisch luisteren en reageren van de ander);*
- *Verlangen naar meer verbondenheid.*

Merk op, dat dit tevens aspecten zijn die door mensen van uiteenlopende wetenschappelijke en christelijke origine genoemd zijn als aspecten van geestelijk en emotioneel gezond functioneren, zowel individueel als binnen een sociaal verband gezien.

Als we leren te leven in en vanuit de verbondenheid, elkaar de liefde, bevestiging, troost, warmte en vreugde van God doorgevend, dan wandelen we op de weg van pijn en depressie naar levenslust en vreugde.

De Gemeente als werk-en-leer-plek

Dit betekent ook veel voor het functioneren van de christelijke gemeente. Want is dat niet bij uitstek de plaats waar we het wederzijds doorgeven, zoals hierboven toegelicht, mogen be-oefenen? Zoals Martien Jan de Haan van de Vereniging tot Heil des Volks eens zo treffend opmerkte²⁸:

“De gemeente is als Gods gezin bedoeld om elkaar te geven wat wij nodig hebben. In deze omgeving mogen wij groeien en ons ontplooiën op de manier zoals God ons voor ogen heeft. Maar het is niet de bedoeling dat wij deze genade voor onszelf houden. Wij moeten haar met anderen delen. Wij moeten bereid zijn om vanuit de rijpheid die wij zelf bereikt hebben, anderen te dienen en hen in de gelegenheid stellen om ook te groeien.” (Het is zeer de moeite waard om het thema-nummer van *De Oogst*²⁸, waaruit dit citaat komt, eens naast dit artikel te leggen.)

Résumé

Bij herstel vanuit een op enigerlei wijze pijnlijke of traumatische achtergrond, spelen bevestigende relaties – met God en anderen – een hoofdrol. Zowel de emotioneel verwonde persoon, als de hulpverlener, als andere omstanders kunnen hier zelf een actieve bijdrage in hebben. Toen

Jezus hier op aarde rondwandelde, bekeek Hij de mensen met ogen vol genade en liefdevolle acceptatie. De Liefde daarvoor putte Hij dagelijks bij onze hemelse Vader-God.

Wij mogen ons er net zo op richten, Gods liefde te ontvangen, ervan te genieten, en naar elkaar toe dóór te geven. Elkaar in kwetsbare afhankelijkheid van God bezien en benaderen met Jezus' ogen vol genade en liefdevolle acceptatie.

Zo mogen we leren elkaar die overvloedige en heilzame Liefde van Christus dóór te geven! We hoeven daarvoor niet gestudeerd te hebben of wat dan ook. Zoals Joni Eareckson – Tada ergens zegt over de moeilijke periode nadat ze verlamd was geraakt: “Het waren slechts gewone, alledaagse mensen die me gaven wat ik het meest nodig had... Gods liefde in actie”²⁶.

Dit is de beste weg om vanuit het dal van pijn en depressiviteit te komen in het land van levenslust en vreugde.

“De God nu der hope vervulle u met louter vreugde en vrede in uw geloof, om overvloedig te zijn in de hoop, door de kracht des Heiligen Geestes.”

Romeinen 15:13

André H. Roosma

Voetnoten:

- 1 Zie bijvoorbeeld mijn web-artikelen: Ons hoogste levensdoel: Innige verbondenheid met God (<http://www.12accede.nl/intimgod.html>), Gezinsleven en persoonlijkheidsontwikkeling (<http://www.12accede.nl/psldevlp.html>) en Verbondenheid als rode draad door het hele leven heen (<http://www.12accede.nl/verbondenheidrodedraad.html>)
- 2 Zie de web-artikelen: Enkele gedachten over het begrip 'schaamte' (<http://www.12accede.nl/shamenot.html>); en: Waardigheid – Hoeveel verschilt het maakt hoe we elkaar – en onszelf – ‘neerzetten’ (<http://www.12accede.nl/waardigheid.html>); en ook: De vuilnis de deur uit! – over externalisatie van geïnternaliseerde én andere rottigheid (<http://www.12accede.nl/vuilnisdruit.html>); en: Op de vlucht voor je verleden? – over het belang van verwerking en de rol van vrede en relaties daarin (<http://www.12accede.nl/verwerken.html>).
- 3 Dat mijn identiteit niet iets is van mij op mijzelf, maar relationeel bepaald, is een kernpunt van

de school van het sociaal constructionisme en de narratieve therapie: Kenneth Gergen respectievelijk Mikhail Bakhtin – twee voorvechters van de ‘narratieve’ benadering – hebben bijvoorbeeld gezegd:

“dialoog is niet het bezit van een enkel individu. Betekenisvolle taal is het resultaat van sociale onderlinge afhankelijkheid. Het vereist de gecoördineerde actie van ten minste twee personen, en tot er een wederzijdse overeenstemming is over de betekenis van woorden, kunnen ze geen taal vormen. Als we deze gedachtenlijn volgen tot haar onvermijdelijke conclusie, vinden we dat het niet het verstand van het enkele individu is dat voorziet in welke zekerheid dan ook die we bezitten, maar relaties van onderlinge afhankelijkheid. Als er geen onderlinge afhankelijkheid zou zijn – het gezamenlijk creëren van betekenisvolle dialoog – zouden er ook geen ‘objecten’ of ‘acties’ zijn, of manieren om deze in twijfel te trekken. We kunnen terecht Descartes’ gezegde [‘Cogito ergo sum’; AL] [‘ik denk dus ik ben’; AHR] vervangen door ‘communicamus ergo sum’ [‘ik communiceer dus ik ben’; AHR].”

“Ik ben me bewust van mezelf en wordt mezelf alleen in het proces waarin ik mezelf aan een ander laat zien, door een ander en met de hulp van een ander... elke interne ervaring eindigt op het grensvlak... Het diepste wezen van de mens (in- én extern) is diepgaande communicatie. Er te zijn betekent te communiceren... Er te zijn betekent er te zijn voor de ander, en door hem, voor zichzelf. De mens heeft geen intern souverain gebied; hij is alles en altijd op het grensvlak...”
Bron: K.J. Gergen, *Realities and Relationships: Soundings in Social Construction*, Harvard University Press, Cambridge, MA, 1994, viii; en M.M. Bakhtin, *Problems of Dostoevsky's Poetics*, Edited and trans. by Caryl Emerson, University of Minnesota Press, Minneapolis, 1984; p.287; beide geciteerd in A. Lock: *Draft outline for a course on identity and self* (<http://www.massey.ac.nz/~alock/virtual/identity.htm> mijn vertaling).

“Waarheid wordt niet gevonden in het hoofd van een individuele persoon, hij wordt geboren tussen mensen die gezamenlijk naar waarheid zoeken, in het proces van hun gespreksmatige interactie.”

M.M. Bakhtin, *Problems of Dostoevsky's Poetics*, Edited and trans. by Caryl Emerson, University of Minnesota Press, Minneapolis, 1984; p.110, geciteerd in: John Shoter, *The social construction of our 'inner' lives* (<http://www.massey.ac.nz/~alock/virtual/inner.htm> mijn vertaling).

- 4 De blijdschap die we kunnen ervaren door Gods aanwezigheid is een thema dat we veel in de Bijbel tegenkomen – o.a. in de Psalmen. Zie bijv. Psalm 36:7-9:

“Hoe kostbaar is Uw trouwe Liefde, o God! De mensenkinderen schuilen in de schaduw van Uw vleugels. Ze feesten bij de overvloed van Uw huis, en U geeft hen te drinken van de rivier van Uw heerlijkheden. Want bij U is de fontein van leven; in Uw licht zien we het licht.”

Of Psalm 16:11 (vgl. Hand.2:28):

“Gij maakt mij het pad des levens bekend;

overtuigd van vreugde is bij uw aangezicht, liefelijkheid is in uw rechterhand, voor eeuwig.” Of Psalm 21:7:

“... want Gij maakt hem rijk gezegend voor immer. Gij overstelt hem met blijdschap voor uw aangezicht.”

Vanuit deze blijdschap van God – en bepaald niet vanuit zijn omstandigheden – kon Paulus zelfs vreugdevol zijn en God loven in de zeer benarde situatie van een toenmalige gevangenisgevangene, zoals o.a. te lezen is in Hand.16:22-36 (i.h.b. vs 25).

Heel duidelijk vind ik wat er staat over Jezus. Jezus wilde niets liever dan Zijn onuitsprekelijke en volle vreugde met ons delen, zoals Hij bad in het Hogepriesterlijk gebed (Johannes 17:12-13): “Zolang Ik bij hen was, bewaarde Ik hen in Uw naam, welke Gij Mij gegeven hebt, en Ik heb over hen gewaakt en niemand uit hen is verloren gegaan, dan de zoon des verderfs, opdat de Schrift vervuld werd. Maar nu kom Ik tot U en Ik spreek dit in de wereld, opdat zij ten volle Mijn blijdschap in zichzelf mogen hebben.”

En zoals Hij zei in één van Zijn laatste diepe gesprekken met Zijn discipelen (Johannes 15:11): “Dit heb Ik tot u gesproken, opdat Mijn blijdschap in u zij en uw blijdschap vervuld worde.” Merk op dat Jezus Zijn blijdschap met ons wil delen; wij hoeven niet onszelf emotioneel op te kloppen of een blij gezicht te trekken terwijl we van binnen bijv. droevig zijn. Alles wat Hij met Zijn discipelen deelde in die laatste kostbare momenten voor Zijn sterven aan dat afschuwelijke kruis, was erop gericht om Zijn blijdschap met hen te delen... Daar staat mijn verstand bij stil!!

Zie hierbij ook het Bijbelboek Hooglied (en mijn essay over de Aäronitische zegen in Promise, Jrg.22, nr.1, januari 2006, pp.16-20 (of <http://www.12accede.nl/aangezicht.html> en <http://www.12accede.nl/aangezicht2.html>).

- 5 Zie de artikelen bij noot 1 en mijn artikelen: We geven door hoe verbonden we zijn – (On)verbondenheid als bepalende en verklarende factor in de doorgifte van geestelijke (on)gezondheid, Promise, Jrg.20, nr.3, juli 2004, pp.16-22 (of <http://www.12accede.nl/verbondenheidsdynamica.html>); en: Hechting: sleutel tot gezond leven via emotionele veerkracht – hoe allerlei psychopathologie herleid kan worden tot moeite met het omgaan met intense emoties wat voortkomt uit een gebrek aan vroege hechting of traumatische breuken in verbondenheid met God en anderen, Promise, Jrg.20, nr.4, oktober 2004, pp.2-13 (<http://www.12accede.nl/attachmentaffectregulatn.html>). Voor de positieve kant van dit verhaal, zie ook: Victor van Heusden, ‘Verbondenheid ligt dicht bij genieten’, EO Visie, 6-12 aug. 2005, nr.32, p.68-71; zie ook het retraitecentrum van Van Heusden (<http://www.retraitecentrum.nl/>).

- 6 Het is me opgevallen dat bijv. ook de bekende christen arts Paul Tournier in de jaren ‘60 van de vorige eeuw al meer op had met Adler dan met mensen als Jung en Freud. Zie o.m. Paul Tournier, A Place for You, p.86, waar hij onder verwijzing naar een boek van Dr Reissner zegt:

“As for Alfred Adler, ... of the ‘Big Three’ he is the nearest to Christian doctrine.”

- 7 Larry Crabb, Verbondenheid, Navigator Boeken / Medema, Driebergen / Vaassen, 1998 (vertaling, door Rob van Stormbroek, van: Connecting – Healing for ourselves and our relationships; a radical vision, Word Publishing, Nashville Tennessee USA, 1997).

In dit boek geeft Larry Crabb aan hoe de Gemeente weer een heilzame gemeenschap kan worden, waar verbondenheid mensen op hun plek laat komen.

Zie ook: Larry Crabb, Leven in verbondenheid, kwartaalblad Groei, Jrg.8, nr.4, 2004, p.6-11 (http://www.groei.org/prod/dataweb/generate.asp?i=2934&t=y&l=y&s=print_artikel.xml).

En: A Shrink Gets Stretched – Why psychologist Larry Crabb believes spiritual direction should replace therapy; by Agnieszka Tennant, Christianity Today, May 2003 (<http://www.christianitytoday.com/ct/2003/005/752.html>).

Voor meer achtergrond info verwijst ik naar de website van Larry Crabb’s New Way Ministries: <http://www.newwayministries.org/>.

- 8 Zie het voorwoord in de eerste referentie uit noot 7.

- 9 O.a. de ontwikkelingspsycholoog Bowlby, die, vrij vertaald, zegt:

“Want niet alleen kleine kinderen, zo is nu duidelijk, maar mensen van alle leeftijden blijken het meest gelukkig te zijn en het beste in staat om hun talenten goed in te zetten, als ze er zeker van zijn dat er één of meer personen achter hen staan die ze kunnen vertrouwen en die hen zal of zullen helpen als er zich moeilijkheden voordoen.”

Bron: John Bowlby, Attachment and loss 2: Separation – anger and anxiety, Hogarth / Pimlico (Random House), 1998; ISBN: 0-7126-6621-4, p.407 (p.359 in de editie van 1973); mijn vertaling. Zie ook: Henry Pinsky, ‘The Supportive Component of Psychotherapy’, Psychiatric Times, November 1998, Vol. XV, Issue 11 (<http://www.psychiatrictimes.com/p981160.html>).

- 10 Zie Johannes 6.

- 11 Zie Lucas 19:2-10.

- 12 Zie Johannes 4.

- 13 Zie Johannes 12.

- 14 Vergelijk 2 Corinthe 1:3-5.

- 15 Ik geloof persoonlijk, dat dit de betekenis is van wat Johannes schrijft in zijn eerste brief: 1 Joh.4:16-19.

Zie ook: Wim Rietkerk, Volmaakte liefde drijft de vrees uit, kwartaalblad Groei, Jrg.8, nr.1, 2004, p.44-49 (http://www.groei.org/prod/dataweb/generate.asp?i=2204&t=y&l=y&s=print_artikel.xml).

- 16 In zijn boek A Secure Base (p.136) noemt John Bowlby dat hij gezien heeft dat ervaringen in relaties met anderen gedurende ons hele leven onze beleving ervan en onze hechtingsstijl positief of negatief kunnen beïnvloeden. Hij leidt daaruit hoop af voor effectieve therapie, als iemand als kind geleden heeft onder slechte behandeling.

- 17 Jim Wilder, Amerikaans psycholoog en pastoraal werker, vertelde dit op een lezingendag over

het thema Uw gemeente als vangnet?!, die hij gaf bij De Hoop in Dordrecht, najaar 2004. (zie <http://www.dehoop.org/nieuws/04okt01.html>; een set CD’s met de lezingen van deze dag is te bestellen bij De Hoop: info@dehoop.org.)

- 18 Jan Johnson Studies in The With-God Life – Exploring The Renovaré Spiritual Formation Bible; © Harper-SanFrancisco, 2005 (http://www.renovare.org/documents/studies_in_the_with-god_life.pdf i.h.b. Session 5, p.33-38 hieruit). Noot: Deze verzameling Bijbelstudies legt goed uit wat het leven-met-God inhoudt en betekent (o.a. vanuit het Immanuel-begrip: het wonderlijk-heerlijke gegeven dat God in Christus met ons is).
- 19 Zie bijv: Romeinen 12:12 (15); 15:10; (ook 5:2-3,11); Philippenzen 2:18; 3:1; 1 Thessalonicenzen 5:16. Vergelijk ook: Deut.16:11-15 en: Psalm 37:4; waar God Israël vroeg om feest te vieren en zich in Hem te verheugen, en Phil.1:18-19, Phil.4:10-19, waar we zien hoe Paulus zelf ook in moeilijke situaties in praktijk bracht wat hij preekte. John Piper zegt in zijn boek Verlangen naar God daarom wel dat we (weer) moeten leren te genieten van God. Te vaak nemen we genoegen met surrogaat, met dingen die ons niet écht die diepe vreugde en bevrediging geven die God ons kan en wil geven. We mogen zoeken en verlangen naar die volle vreugde – we zijn ertoe geschapen! Ook God zelf kan immers intens genieten!
- 20 Vergelijk Jes.62:4, en Psalm 147:11-12 waar staat dat God Zich in ons verheugt.
- 21 Zie Johannes 11. Zie hierbij ook mijn vertolking van Het wonderlijke verhaal van Maria – over haar belevenissen met Jezus (http://www.12accede.nl/Maria-s_heerlijke_verhaal_03a.pdf)
- 22 ‘Elkaar bevestigen’ zoals hier besproken betekent niet altijd ‘zacht’ en ‘lief’ zijn voor elkaar. Denk hierbij aan die tekst uit Spreuken (27:5): Een onomwonden bestraffing is beter dan verborgen liefde; met andere woorden: het is beter om iemand vanuit liefde terecht te wijzen, of bijv. te zeggen hoe zeer hij of zij je heeft gedaan, dan alles maar te ‘bedekken’ of ‘in te slikken’. Zie ook m’n artikel: ‘Communiceren vanuit verbondenheid’, Promise, Jrg.21, nr.2, april 2005, pp.2-9 (<http://www.12accede.nl/communicatie.html>)
- 23 Ook t.a.v. de vertrouwelijke omgang met God heb ik wel deze poging tot ‘constructie’ van intimiteit gezien in zogenoemde ‘aanbiddingssamenkomsten’. Zie mijn web-artikel over Ware aanbidding

- (<http://www.12accede.nl/aanbidding.html>).
- 24 Zie bijv. Wim Rietkerk, God schiep de wereld tot vreugde – 'Pas wie loslaat begeeft zich op de weg van genieten', kwartaalblad Groei, Jrg.4, nr.2, zomer 2000, p.4-9 (http://www.groei.org/prod/dataweb/generate.asp?i=735&t=y&l=y&s=print_artikel.xml).
- 25 Kathryn Cohan stond met haar toenmalige webpagina Basics of Relational Theory in de traditie van Jean Baker Miller & Janet Surrey van Wellesley College (een Amerikaanse vrouwen-universiteit), grondleggers van de zelf-in-relatie visie op de ontwikkeling van de vrouw. Het citaat is mijn vertaling en de nadruk erin is door mij toegevoegd. Ook het even verder genoemde lijstje van vijf 'vruchten' van echte verbondenheid heb ik grotendeels overgenomen van Kathryn Cohan (die hierbij verwees naar Jean Baker Miller).
- 26 Ik denk hierbij aan Jezus' opstelling tegenover de schijnheiligheid van sommige Farizeeërs. Uit de liefde die de basis was voor al Jezus' handelen en spreken, zei Hij hen soms vrij scherp dat er een grote verandering in hun houding en leven nodig was om echt bij God te horen. Ik moet ook denken aan die tekst uit Spreuken (27:5) die in noot 18 is genoemd. Zie ook m'n artikel: 'Communiceren vanuit verbondenheid', Promise, Jrg.21, nr.2, april 2005, pp.2-9 (<http://www.12accede.nl/communicatie.html>).
- 27 Zie bijvoorbeeld het interview dat Wendy Schuman van Beliefnet met Martin Seligman had, over De psychologie van echt gelukkig zijn (The Psychology of Real Happiness http://www.beliefnet.com/story/119/story_11958.html). Het genoemde boek is: M. Seligman, Authentic Happiness, Free Press, Toronto, 2002. Seligman is nu een van de voorvechters in Amerika van de zogenoemde positieve psychologie. Zie bijv. ook: Within Families – The Childhood Roots of Adult Happiness, door Christine Carter van de Universiteit van Berkeley voor het 'Center for the Development of Peace & Well-being' (http://peacecenter.berkeley.edu/research_families_carter.html).
- 28 Martien Jan de Haan, 'Liefdevolle gemeenschap – De vergeten factor voor herstel', themanummer over De Gemeente als Hulpverlener, van het maandblad De Oogst, Jrg.67, nr. 794; Juli-Aug.2004, p.14-15 (http://www.totheildesvolks.nl/de_oogst/deoogst2004-07.pdf). Zie ook het themanummer Samenleving zonder samenhang, van De Oogst, Jrg.68, nr. 801; Maart 2005 (http://www.totheildesvolks.nl/de_oogst/deoogst2005-03.pdf), met daarin o.a. 'De

noodzaak van een betrokken gemeente', door Nympha Dijs (p.7), 'Beziel verband', door Krijn de Jong (p.3), en 'De gemeenschapszin van een gezonde kerk in een ziek continent', door Bram Krol.

Ook in de editie van oktober 2005 van De Oogst, Jrg.68, nr. 807 (http://www.totheildesvolks.nl/de_oogst/deoogst2005-09.pdf); over Hulpverlening en identiteit, staat een goed artikel hierover van John Visscher: 'Bouwen aan een veilige gemeenschap' (p.18-20).

Zie ook het web-artikel: The Path to Happiness, door Pat Brennan (<http://www.holyfamilyparish.org/pastor/PDF%20Files/p012305.pdf>).

- 29 Joni Eareckson – Tada, Wie helpt het meeste?, kwartaalblad Groei, Jrg.9, nr.1, 2005, p.60-63 (http://www.groei.org/prod/dataweb/generate.asp?i=3294&t=y&l=y&s=print_artikel.xml). Zie ook mijn web-artikel: Gewonde Genezers (<http://www.12accede.nl/gewondegenezers.html>).

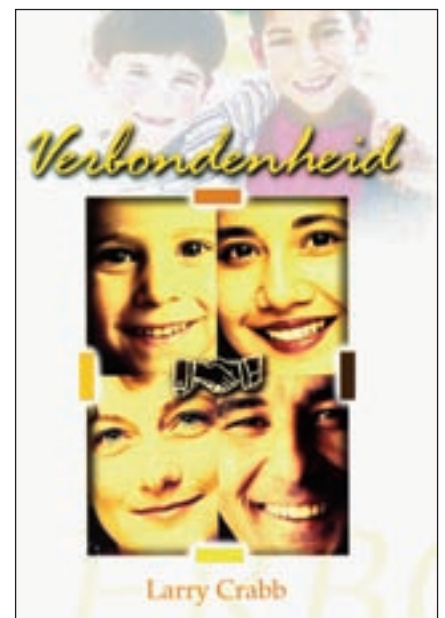
Algemene noot: De transactionele analyse (zie de boeken van Harris en Berne) biedt nog weer een eigen, en zeer waardevolle invalshoek op het thema van dit artikel. In de visie van uit de transactionele analyse zijn het vaak het innerlijke kind en/of de innerlijke ouder en/of conflicten tussen deze twee die psychopathologiserend werken (die psychische problemen veroorzaken). Juist deze kanten van de persoonlijkheid worden door een puur cognitieve benadering vaak niet goed bereikt, maar wel via een op relatie en empathie gebaseerde benadering. In de warmte van deze benadering kan de persoon de oude, soms disfunctionele interne ouder wat meer herkennen en loslaten, en kan het innerlijke kind met al zijn/haar negatieve ervaringen de veiligheid ervaren die het nodig heeft om de volwassene te vertrouwen en zelf verder op te groeien.

Literatuur

- Rita Bennet, Making peace with your inner child, Fleming H. Revell, Old Tappan NJ USA / Kingsway, Eastbourne GB, 1987.
- Eric Berne, Mens erger je niet – De psychologie van intermenselijke verhoudingen, Bert Bakker, Amsterdam, 1967; ISBN 90-351-1051-x (oorspronkelijke uitgave: Games People Play, Grove Press, New York; vertaling door J.J.G. Muller-van Santen, bewerkt door M. Zeegers).
- Eric Berne, Transactional Analysis in Psychotherapy – A Systematic Individual and Social Psychiatry, Ballantine Books (Grove Press), New York, 1961.
- Signa Bodishbaugh (met Conlee Bodishbaugh), Intimiteit: illusie of werkelijkheid – Hoe de leegte in je hart wordt vervuld, Coconut, Almere, 2004; ISBN 90-807586-3-9 (vertaling, door Martin Tensen, van: Illusions of Intimacy, Journey Press / Sovereign World, Mobile, Alabama, USA, 2004; ISBN 1-85240-375-6).
- John Bowlby, A Secure Base: Parent-child attachment and healthy human development, Basic Books (Perseus), New York USA, 1988 / Routledge (Taylor & Francis Books Ltd.), 1988; ISBN: 0-465-07597-5.
- John Bowlby, Verbondenheid, Van Loghumb Slaterus, NL, 1983; (vertaling, door Netty van

Lookeren Campagne-Taverne, van: The Making and Breaking of Affectional Bonds, Tavistock, London / Routledge, an imprint of Taylor & Francis Books Ltd., London, 1979; ISBN: 0415043263).

- John Bowlby, Attachment and loss 1: Attachment, Pimlico; ISBN: 0-7126-7471-3 – Paperback new edition of 2nd revised edition, 1997)
- John Bowlby, Attachment and loss 2: Separation – anger and anxiety, Hogarth / Pimlico (Random House), 1998; ISBN: 0-7126-6621-4.
- John Bowlby, Attachment and loss 3: Loss – sadness and depression, Hogarth / Pimlico (Random House), 1998; ISBN: 0-7126-6626-5.
- Andrew Comiskey, Kracht in zwakheid, Telosreeks, Medema, Vaassen, 2004; ISBN 90-6353-435-4; (vertaling van: Strength in Weakness – Healing Sexual and Relational Brokenness, Inter Varsity Press, Downers Grove IL, USA, 2003; ISBN 0-8308-2368-9).
- Jerry Cook, Liefde, aanvaarding en vergeving – Hoe de gemeente aan de wereld kan laten zien wat het Lichaam van Christus is, Gideon, Hoornaar, 1982 (vertaling, door J.H. Cornelder, van: Love, Acceptance and Forgiveness, Gospel Lit. Int'l, USA, 1981) ISBN 90 6067 215 1.
- Judson Cornwall & Michael S.B. Reid, Wiens liefde is het eigenlijk?, Sharon, Waddinxveen NL, 199x (vertaling van: Whose love is it anyway?, Sharon, Pilgrims Hatch Brentwood Essex GB, 1991).
- Larry Crabb, Verbondenheid, Navigator Boeken / Medema, Driebergen / Vaassen, 1998 (vertaling, door Rob van Stormbroek, van: Connecting – Healing for ourselves and our relationships; a radical vision, Word Publishing, Nashville Tennessee USA, 1997).

- Larry Crabb & Dan Allender, Bemoedigen doet goed – De pastorale opdracht van de gemeente, Navigatorboeken, Driebergen NL, 1995; ISBN: 9070656655 (vertaling, door Evert W. van der Poll, van: Encouragement, the key to caring, Zondervan Grand Rapids MI USA, 1984).
- Jane Hansen, Marie Powers, Bestemd voor intimiteit – Gods prachtige blauwdruk voor man en

vrouw, Bread of Life, Vlissingen NL, 2000; ISBN 90-75226-27-6 (vertaling door Maria J. Neeteson, van: Fashioned for Intimacy, Regal Books (Gospel Light publ.), Ventura California USA, 1997; ISBN: 0830723218).

- Thomas A. Harris, Ik ben o.k., jij bent o.k. – hoe wij kunnen leven en laten leven, Ambo, Baarn NL, 1973; ISBN 90 263 0345 9 (vertaling, door Elisabeth Swildens, van I'm ok, you're ok, Harper and Row, New York / Evanston, 1967).
- Brennan Manning, Kind aan huis – Verlangen naar intimiteit met God; Navigator Boeken, ISBN: 9076596417 (vertaling van: Abba's Child – the cry of the heart for intimate belonging, NavPress, Colorado USA, 1994).
- Tom Marshall, Betere Relaties – hoe nieuwe relaties groeien en beschadigde relaties hersteld kunnen worden, Shalom Books, Putten. ISBN 90-73895-07-3 (vertaling van: Right Relationships – a Biblical foundation for making and mending relationships, Sovereign World, Chichester, GB, 1989; ISBN 1-85240-034-X). Zie ook: het hoofdstuk over vertrouwen, uit dit boek op de website van Stichting Promise: <http://www.stichting-promise.nl/bijbelstudies/261.html>.
- Alice Miller, Het drama van het begaafde kind – op zoek naar het ware zelf, Van Holkema en Warendorf - Unieboek, Houten NL, 1981 / 2001 (24ste druk) (vertaling, door Tinke Davids, van: Das drama des begabten Kindes und die Suche nach dem wahren Selbst – eine Um- und Fortschreibung, 1979; ook beschikbaar in het Engels: The Drama of Being a Child: The Search for the True Self, ISBN 1860491014).
- Henri J.M. Nouwen, In de naam van Jezus – Over pastoraat in de toekomst, Oase - Lannoo, Tielt B, 1989 (vertaling door Margreet Stelling, van: In the Name of Jesus – reflections on Christian leadership, Crossroad, New York USA, 198x).
- Henri Nouwen, Eindelijk thuis – gedachten bij Rembrandts 'De terugkeer van de verloren zoon', Lannoo, Tielt, 2000 (deze Nederlandse versie is bijgewerkt door: Evert vdr Poll; oorspronkelijke versie: The return of the prodigal son,, 19xx).
- Leanne Payne, Herstel van identiteit – door genezend gebed (de Engelse versie heeft als subtitel: De drie grote barrières op de weg naar persoonlijke en geestelijke vervolmaking in Christus), Navigator Boeken, 2000; ISBN: 9070656957 (vertaling door Martin Tensen van: Restoring the christian soul – through healing prayer (Overcoming the three great barriers to personal and spiritual completion in Christ), Crossway Books, Wheaton Ill USA, 1991).
- Leanne Payne, Gods Tegenwoordigheid geneest, Kok Voorhoeve, Kampen NL / Carmelitana, Gent B, 1997. ISBN: 9029714395 (vertaling door Martin Tensen van: The Healing Presence, Crossway Books, Wheaton Ill USA / Baker Book House, Grand Rapids MI USA, 1989/1995).
- John Piper, Verlangen naar God, De Banier, Utrecht, 2005; ISBN: 90 336 0458 2 (zie ook het artikel 'Geschapen om van God te genieten' in CV-Koers, januari 2006; en een boekrecensie erover in CV-Koers, nov. 2005.) (vertaling van: Desiring God, Multnomah, 2003, ISBN: 1590521196; zie ook Piper's website over Desiring

God <http://www.desiringgod.org/library/series/LBDG.html>).

- J. Oswald Sanders, Facing loneliness – the starting point of a new journey, Highland Books, Crowborough East-Sussex England, 1988 / Discovery House, Grand Rapids MI USA, 1990.
- John Ernest Sanders, The God Who risks – A theology of providence, IVP, Downers Grove Illinois, 1998.
- Allan N. Schore, Affect Dysregulation & Disorders of the Self, W.W. Norton & Cy, New York / London, 2003.
- Allan N. Schore, 'Effects of a Secure Attachment Relationship on Right Brain Development, Affect Regulation, and Infant Mental Health', Infant Mental Health J. Vol.22 (1-2), 2001, p.7-66 (http://www.healthychildrennetwork.lu/pdf/themes/schore_imhj_attachment.pdf).
- Paul D. Stanley, J. Robert Clinton, Connecting – The mentoring relationships you need to succeed in life, Navpress, Colorado Springs, USA, 1992. ISBN 0-89109-638-8.
- Anna A.A. Terruwe, Geef mij je hand – over bevestiging, sleutel van menselijk geluk, De Tijdstroom, Lochem NL, 1972.
- Anna A.A. Terruwe, Geloven zonder angst en vrees, Romen, Roermond, 1971.
- Anna A.A. Terruwe, De liefde bouwt een woning, J.J. Romen & Zonen, Roermond NL, 1971.
- Henry G. Tietze, Signalen uit de moederschoot – de verborgen ontwikkeling van het ongeboren kind, J.H. Gottmer, Haarlem-Bloemendaal, 1985; ISBN 90 257 1886 8 (vertaling, door Henriëtte M. van Weerd-Schellekens, van: Botschaften aus dem Mutterleib, Ariston Verlag, Genf, 1984).
- Paul Tournier, L'homme et Son Lieu, Lelachaux et Niestlé, 1966; Engelse vertaling door Edwin Hudson: A Place for You – Psychology and Religion, SCM Press, Great Britain, 1968 / Highland Books, East Sussex, Great Britain, 1984; ISBN 0 946616 09 4.
- Paul Tournier, De weg uit de eenzaamheid, Zomer en Keuning, Wageningen, ongedateerd (vertaling, door R. Bakker, van: De la solitude à la communauté, Delachaux & Niestlé, Neuchâtel / Paris, 1943/1948. Ook beschikbaar in het Engels in een vertaling door John S. Gilmour: Escape from loneliness, W.L. Jenkins / SCM Press, 1962 / Highland Books, Crowborough East Sussex GB, 1983).
- John Townsend, Tussen vlucht en verlangen, Coconut, Almere, 2005 (vertaling van: Hiding from Love (We all long to be cared for, but we prevent it by –) – How to change the withdrawal patterns that isolate and imprison you, NavPress, USA, 1991 / Scripture Press, Amersham-on-the-Hill Bucks England, 1992. ISBN 1-872059-68-6).
- Ingrid Trobisch, De verborgen kracht – Geworteld zijn in de zekerheid van Gods liefde, Kok Voorhoeve, Kampen NL, 1989; ISBN 90 297 0943 X; (vertaling, door Aafje Beijer, van: The Hidden Strength – Rooted in the Security of God's Love, Here's Life, San Bernardino, 1988).
- Lori A. Varick, Designed for dependency – moving from emotional isolation to intimacy, Emerald Books, Lynnwood Washington USA, 1994.

- E. James Wilder, James G. Friesen, Anne M. Bierling, Rick Koepcke, Maribeth Poole, Leven naar Gods plan, De Hoop (m.m.v. Oogst Publicaties), Dordrecht, 2004; ISBN 90-73743-19-2 (vertaling van: The Life Model – Living from the Heart Jesus Gave You – The Essentials of Christian Living, en: Bringing the Life Model to Life – The LIFE Model Study Guide for Individuals and Small Groups, Shepherd's House, Pasadena, CA, USA, 1999 resp. 2000).

- E. James Wilder, Joy Bonds [1. Developing 'Joy Strength' and the Capacity to Persevere, 2. From Dread to Joy: Dealing with Borderline Problems, 3. Finishing Well: Returning to Joy, Personally and Corporately], videotaped seminar (4 VHS tapes), ICBC international (<http://www.icbcinc.com/> klik op 'Resource Center').
- E. James Wilder, The Stages of a Man's Life – A Guide for Men and Women, Quiet Water Publ., Bolivar, Missouri, USA, 2003; ISBN 1-931475-18-0.
- E. James Wilder, The Red Dragon Cast Down – A Redemptive Approach to the Occult and Satanism, Chosen (Baker Book House), Grand Rapids, MI, 1999; ISBN 0-8007-9270-X.
- Janet Geringer Woititz, Struggle for Intimacy, Health Communications, Deerfield Beach Florida USA, 1985.

© André H. Roosma, Accede!, Zoetermeer, 2005-07-27 / 2006-02-05; alle rechten voorbehouden.

Behoedzaam b een bijbelse be

Ook christenhulpverleners worden in deze tijd steeds meer geconfronteerd met de complexiteit van de problematiek van mensen in nood. Waar men in het verleden ziekten en klachten van de mens verklaarde vanuit een dualistische mensvisie namelijk: of alleen psychisch of alleen lichamelijk, wordt het nu steeds duidelijker dat de mens in wezen een eenheid is. Men probeert dit dualisme te overstijgen met begrippen als integrale geneeskunde, holisme en psychosomatiek.

De identiteit en waarde van een mens

Historisch gezien kan men in de hulpverlening een ontwikkeling waarnemen, welke verloopt van orgaangericht naar persoongericht en relatie- en systeemgericht denken. Sociale, psychische, geestelijke en somatische factoren hebben geen causale relatie, maar vullen elkaar aan. Dit is ook een bijbelse visie, waarin de mens door God geschapen is als een eenheid van geest, ziel en lichaam. Gezondheid en welzijn moeten dan ook gedefinieerd en gerelateerd worden aan deze verhoudingen. Helaas zijn ook veel christelijke hulpverleners "eenzijdig" opgeleid. Pastors alleen voor geestelijke hulp, artsen en paramedici voor lichamelijke hulp en psychologen en maatschappelijk werkers voor psychische hulpverlening. Veel mensen met chronische klachten worden vaak 'van het kastje naar de muur gestuurd'. Vaak ontbreekt het inzicht om vanuit een bijbels raamwerk (mensbeeld) te werken. Natuurlijk moeten we ons goed realiseren dat de kroon op Gods schepping, de mens, niet in een eenvoudig schema is samen te vatten. Ook is de Bijbel geen medisch handboek. Toch staat er in de Bijbel geweldig veel informatie over wie die mens is zoals hij door God geschapen is. Volgens Paulus waren de Christenen in Korinte het beeld en de heerlijkheid Gods (2 Korintiërs 3:18 en 4: 6). Dit is opmerkelijk als je weet in wat voor toestand die kerk verkeerde (1 Korintiërs 5:1, De mens is bedoeld als de kroon der schepping, doordat Jezus Christus met zijn dierbare en volmaakte leven (bloed) de prijs betaald heeft tot verzoening van de mens met God, wordt de mens door geloof in Jezus uit genade weer hersteld tot die hemelse, koninklijke roeping. De prijs die Jezus moest betalen

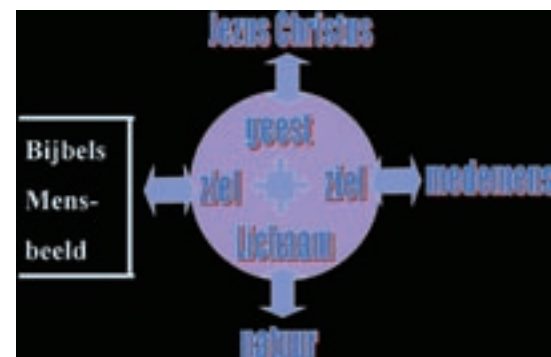
was veruit de hoogste prijs ooit voor iets betaald, namelijk: Zijn leven.

1 Petrus 1: 18-19: "Gij weet dat gij niet met vergankelijke dingen, zilver of goud, zijt vrijgekocht van uw ijdele wandel, die (u) van de vaders overgeleverd is, maar met het kostbare bloed van Christus, als van een onberispelijk en vlekkeloos lam". Wat een reden om jezelf te respecteren. De koopsom zegt ons iets over de waarde van de aankoop (1 Korintiërs 6: 20, Matteüs 20: 28,1 Timoteüs 2: 6, Openbaring 5: 9).

En of dat nog niet genoeg is vindt God ons belangrijk genoeg en heeft ons in Jezus zo lief dat Hij in eeuwigheid Zijn leven met ons wil delen! Bovendien is Hij geïnteresseerd in ons leven nu, en wel door de Heilige Geest die door Zijn goedheid in ons is komen wonen. Later zullen we met Hem volmaakt zijn en de nieuwe hemel en aarde besturen. Nu al mogen we in Zijn volmacht handelen. Denk nooit te laag of minderwaardig over een mens, in welke toestand die ook geraakt is: een dementerend mens, een psychiatrische patiënt, een ongeboren mens, een mens in coma, een bedelaar, een zwaar gehandicapt mens, of welk mens dan ook! Allen zijn ze het eigendom van God en heeft Hij een Goddelijke liefde voor die mens, die een stofje in het heelal is. Vraag me niet of ik het begrijp, maar ik wil het geloven, omdat het Gods waarheid is en het aan ons voortdurend bevestigd wordt door Zijn woorden in de Bijbel. Ik wil me niet door mijn eigen gedachten laten leiden en evenmin door alleen de dingen die ik zie, maar ik wil de geopenbaarde geestelijke realiteit laten integreren in de aardse realiteit! In het Nieuwe Testament tekent Paulus

in de Romeinenbrief een geweldig beeld van het innerlijke leven van de mens. De overeenkomst met het holistisch New Age denken is, dat ook de mens in de Bijbel een relationeel wezen is. De mens leeft in de eerste plaats in de relatie met zichzelf, maar ook met de medemens, de natuur en de schepping (Genesis). Gezondheid van de gehele mens zal dan ook in deze relaties gedefinieerd en gediagnosticeerd moeten worden naast alle relaties die in de mens zelf zijn.

We hebben relaties met de stoffelijke wereld en de geestelijke wereld. Wat onze tastzin betreft, reiken onze zintuigen niet

verder dan een kleine meter. Ons gehoor reikt een aantal meters. Ons gezichtsvermogen reikt een aantal kilometers. Het bereik van ons verstand is veel en veel groter. Het bereik van onze geest strekt zich uit tot in eeuwigheid, tot in het on-eindige tot in God.

Diagnostiek van de 'gehele mens'

Om vanuit het bijbels mensbeeld te komen tot een juiste diagnostiek, is in het algemeen een behoedzaam proces nodig. Veel symptomen of klachten worden vaak of alleen lichamelijk of alleen psychisch of alleen geestelijk beoordeeld. Iemand met rugklachten die naar een fysiotherapeut gaat zal merken dat klachten gauw vanuit een raamwerk van het houdings- en bewegingssysteem bekeken worden; er zal al gauw een scheefstand of disbalans gevon-

balanceren in geleiding

den worden. Gaat dezelfde patiënt naar een psycholoog dan worden de klachten vaak meer beoordeeld vanuit psychische factoren. Andere hulpverleners zullen in dezelfde klachten ook mogelijk alleen maar demonische invloeden zien. Naarmate ik langer werk als psychosomatisch therapeut, des te meer merk ik hoe complex een mens is. Ook ik ben er van overtuigd dat er allerlei verbanden bestaan tussen lichaam en psyche of tussen geest en lichaam. Maar pas op voor etikettering van mensen! Soms blijken er bij lichamelijke klachten van iemand geen psychische of geestelijke achtergrond aanwezig te zijn, maar bestaan de klachten op grond van een gewoontegebaar of biologische reflex. Hoewel er zeker een positieve invloed van geestelijk leven uit kan gaan op de lichamelijke gezondheid (Spr. 4:22 en Spr 3:8), wil dat niet zeggen dat iemand met een slechte lichamelijke gezondheid een slecht geestelijk leven heeft. Denk maar eens aan Joni Earickson die door een duik in ondiep water levenslang verlamd raakte. Terwijl ze lichamelijk ernstig gehandicapt bleef, heeft zij, ondanks haar klachten, een uitermate gezond psychisch en geestelijk leven opgebouwd. Vaak zal men ontdekken dat de zwaartepunten van klachten of ziekten op de verschillende

terreinen van het mensbeeld liggen. Vaak moet voor de diagnosestelling een voorzichtige weg gevolgd worden, waarin alle aspecten naar lichaam, ziel en geest eerst geïnventariseerd moeten worden. Hoewel men veel kennis van methodieken nodig heeft, zal de therapeut bij de bepaling van de juiste diagnose uiteindelijk steeds geleid moeten worden door de Heilige Geest om nu juist datgene aan te raken wat nodig is. Vaak zal men zelfs als een ziekte bijvoorbeeld als vooral psychisch is aangemerkt, steeds de mogelijkheid open moeten laten dat er bijvoorbeeld een puur lichamelijke ziekte zich openbaart, die aanvankelijk in de symptomen nog niet zo duidelijk was. Daarom is het na een eerste diagnosestelling raadzaam om steeds weer opnieuw, en geleid door de Heilige Geest, af te stemmen op de cliënt. Zoals gezegd moet een probleem vaak op alle drie deelgebieden aangepakt worden. Zo zal bijvoorbeeld iemand met angsten moeten leren lichamelijke middelen te gebruiken (zelfcontrole, ademhaling, ontspanning, eventueel medicijnen), psychische middelen (anders denken, afleiding) en geestelijke hulp (God is bij me in mijn de angst en zal me helpen).

Voor een goede diagnose is dus een

uitgebreide inventarisatie nodig van lichamelijke, psychische en geestelijke aspecten van de klachten. Het is daarom raadzaam een zekere volgorde in het geheel te betrachten. Hier zullen andere hulpverleners soms ook informatie over de cliënt moeten geven. Bijvoorbeeld een arts die door onderzoek kan vaststellen dat er niet sprake is van pathologie maar functiestoornissen.

We kennen drie stappen:

A) Biologische prioriteit

Is er een puur lichamelijke ziekte of problematiek? (bijvoorbeeld trauma, voedingsdeficiëntie, hormonaal probleem etc.). Steeds zal men, ook als er meer psychische of geestelijke aangrijpingspunten aanwezig zijn, steeds weer attent moeten zijn op een lichamelijke ziekte, of een puur lichamelijke ziekte die zich langzaam openbaart. Heeft een huisarts of specialist een lichamelijke ziekte uitgesloten? Is er klinisch onderzoek verricht? Er is een verschil tussen een functiestoornis en pathologie

B) Psychologische superioriteit

Onze hersenactiviteiten, zoals ons denken en gevoel, spelen een grote rol ten aanzien van ons lichamelijk functioneren. ➔

Iemand die vol wrok en haatgevoelens zit zal daardoor lichamelijke klachten ontwikkelen die niet te verhelpen zijn met medicijnen of lokale middelen of therapie. Meestal is er een relatie tussen lichamenlijk en psychisch disfunctioneren. Als uitzondering kunnen mensen met een lichamenlijk handicap (zoals Joni Erickson) psychisch soms bijzonder veel presteren. Maar over het algemeen zijn psychologische factoren superieur aan (dat wil zeggen: belangrijker dan) lichamenlijke aspecten. In deze diagnostiek komen ook de psychosociale factoren aan de orde zoals de relaties met de medemens, het gedrag, denken, willen en voelen op verschillende levensterreinen.

C) Geestelijk overwicht

Pas in derde instantie inventariseren we geestelijke aspecten. We moeten iemand met vreemd gedrag niet gelijk als "demonisch" bestempelen. Een geest kan niet altijd met het verstand omvat worden, maar een geest moet geestelijk onderscheiden worden. Bij de diagnostiek op dit gebied is een gave van onderscheid van geesten van groot belang. Er moeten echter ook duidelijke geestelijke symptomen te vinden zijn om te stellen dat er sprake is van een geestelijk disfunctioneren, het mag zeker geen sluitpost zijn. Evaluatie en toetsing door anderen is onmisbaar. Een uitgebreid artikel over geestelijke diagnostiek is eerder in Promise gepubliceerd (juli 2004) en is op op Internet te vinden: <http://www.stichting-promise.nl/bijbelstudies/geest-diagn.html>

Zie voor voorbeelden intakeformulieren op: <http://www.stichting-promise.nl/intakeform.html>

Vooronderstellingen cliënt / confident ten aanzien van de klachten

De manier waarop hulpvragers hun eigen problematiek zien is zeker bij chronische klachten (langer dan drie maanden) van groot belang. Dit vormt een beeld hoe zij zelf de prioriteiten van het complexe probleem zien, welk verwachtingspatroon ze ten aanzien van de hulp hebben en hoe

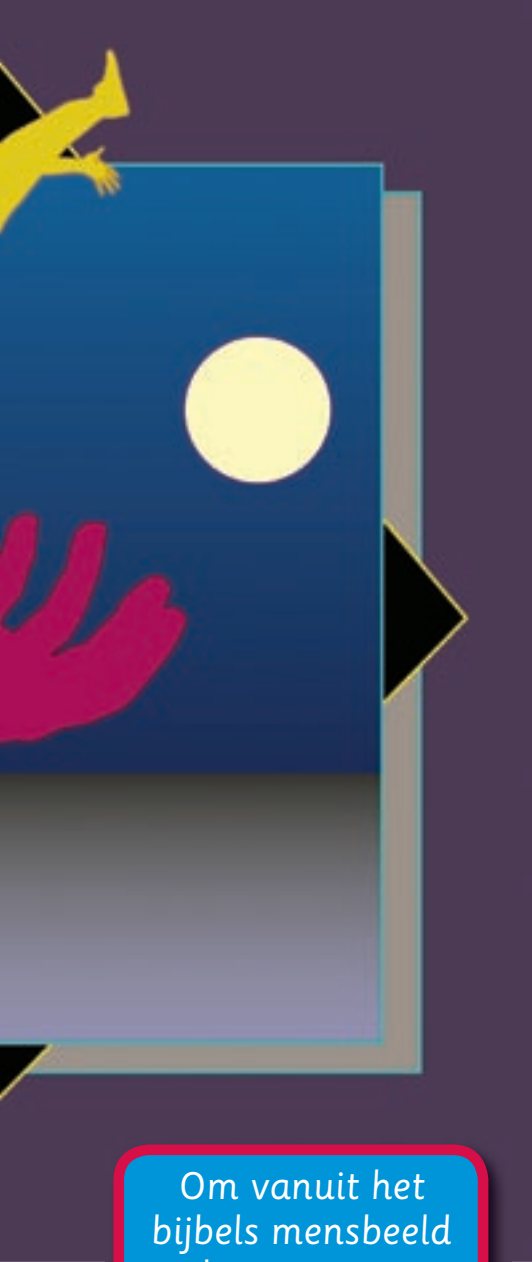
ze de relaties binnen en buiten zichzelf waarderen en benaderen. Vragen als: "Weet u wat de naam van uw aandoening / ziekte is, waardoor het veroorzaakt wordt of hoe lang het gaat duren, wat de consequenties zijn en hoe uw eigen rol bij het herstel is?", kunnen lang niet altijd door de cliënt beantwoord worden, maar de antwoorden geven toch vaak aan of en hoe men de klachten ziet als een biologisch, psychologisch of geestelijk probleem of als een mix. Een verwrongen beeld wat tegengesteld is aan de diagnostiek van de hulpverlener (zie boven) verdient extra aandacht. Het is van belang voor het therapeutische klimaat en de kwaliteit van de therapie dat verkeerde precognities ontmaskerd worden. Enkele voorbeelden zijn:

Geestelijke disbalans

- 1) Een mevrouw met een beklemd gevoel dacht dat ze geestelijk werd aangevalen. Bij nader onderzoek van haar geestelijk leven werd dit laatste niet bevestigd. Mevrouw had hyperventilatie-klachten die meer een biologisch-psychologische achtergrond hadden dan een geestelijke. Door steeds maar te 'strijden' tegen hemelse machten, ook met hulp van broeders en zusters, werden haar angsten groter en werden de klachten in stand gehouden. Daarmee werd het uiteraard ook een geestelijk probleem maar door haar verkeerde vooronderstelling.
- 2) Een man had van zijn sociale leven een warboel gemaakt. Hij had met iedereen ruzie, zowel in familie, werk en omgeving. Hij zei: "Je kunt wel zien dat we in de eindtijd leven en dat er veel strijd is bij Gods kinderen". Hiermee ontdeed hij zich van iedere eigen verantwoordelijkheid van het probleem en stelde zich passief op. Ook hier is een duidelijke disbalans in het evenwicht van geest, ziel en lichaam. Met deze man moet niet gebeden worden om bescherming maar om inzicht in de biologische en psychosociale factoren in zijn problematiek en zijn eigen rol hierin. Het moet duidelijk worden dat God bemoeienis met ons leven heeft, maar ook verantwoording geeft in onze dagelijkse relaties en bezigheden.
- 3) Een man ontkent de ernst van een levensbedreigende ziekte, omdat hij vindt dat zijn geloof groter moet zijn. De ontkenningfase is vaak een stap in de verwerkingsproblematiek, maar hier gaat het om iemand die er in blijft 'hangen' en de verkeerde opvatting heeft, dat genezing alleen maar van zijn geloof afhangt en aldus min of meer 'afgedwongen' moet worden.
- 4) Een vrouw voelt zich schuldig omdat

- ze 5 x tot God gebeden heeft en God haar niet genezen heeft. Ze voelt zich schuldig omdat ze de verkeerde mening heeft dat ziekte altijd een slechte relatie met God als oorzaak heeft.
- 5) Een vrouw denkt de zonde tegen de Heilige Geest begaan te hebben omdat ze de nabijheid van God niet meer ervaart. Het feit dat ze daar geweldig mee zit, bewijst al dat ze deze zonde, die te maken heeft met voortdurend en hardnekkig ongeloof, niet begaan heeft. Bovendien is het ervaren van God geen bewijs van geloof (denk eens aan depressieve mensen, ze zijn gelovig maar hebben moeite met God te ervaren).
 - 6) Dr Kurt Blatter geeft in zijn boek Bijbels omgaan met stress deel 2, een uitgave van de stichting Promise, achttien (!) manieren aan hoe iemand door geloof ziek kan worden. Natuurlijk wordt bedoeld een verkeerd interpreteren van geloof, want geloof moet juist een gezond makende zaak zijn (2 Tim. 4:3). Zie ook op Internet: <http://www.stichting-promise.nl/diversen/529.html>.

Om vanuit het bijbels mensbeeld te komen tot een juiste diagnostiek, is in het algemeen een behoedzaam proces nodig.

Lichamelijke disbalans

- 1) Veelal zijn er verkeerde precognities zoals over het verband tussen pijn en bewegen: 'Als ik me over de pijn heen zou zetten, dan zou bij bewegen alles erger worden', of: 'De veiligste manier om pijn te voorkomen is zo min mogelijk bewegen'.
- 2) 'Als ik mijn adem- / ontspanningsoefeningen of mijn joggen, sport of fitness nu maar goed doe dan lossen alle psychische en geestelijke problemen zich vanzelf op'. Het kan een stap in de goede richting zijn, maar door alleen hier maar aandacht aan te besteden worden de psychische / geestelijke problemen te simpel benaderd.
- 3) Een overdreven aandacht aan medicijnen, extra voedingssupplementen en

mineralen of diëten kan een oplossing op psychisch en geestelijk niveau in de weg staan.

- 4) Vaak worden identiteit en gezondheid alleen afgemeten aan hoe men eruit ziet, aan het gewicht, of aan de dikte van de spiervezels.

Psychosociale disbalans

- 1) Ongunstige persoonskenmerken zoals een lage persoonlijke effectiviteitverwachting, pessimisme, neuroticisme.
- 2) Duidelijke disfunctionele ziekteopvattingen of gedragingen die de klachten verergeren.
- 3) Een meer dan normaal wan- of vertrouwen in een hulpverlener.
- 4) Sterk rationaliseren van gevoelstrauma's
- 5) Traumatiserende gebeurtenissen
- 6) Verslavingen
- 7) Alle geestelijke waarnemingen worden alleen geïnterpreteerd als een perceptie van de hersenen maar niet als een geestelijke realiteit. Mensen nemen bijvoorbeeld occulte bindingen en gevolgen ervan niet serieus en benaderen alles vanuit de psyche van de mens.

In het hele begeleidingsproces van de genezing van de 'hele mens' is overgeestelijkheid, somatisatie (alleen aandacht voor de lichamelijke klachten) en verpsychologiseren of rationaliseren van de klachten een gevaar wat steeds weer opduikt. Ook kan iemand van de ene disbalans, bijvoorbeeld somatiseren tijdens de begeleiding, 'doorschieten' naar een andere disbalans zoals overgeestelijken Bij de benadering van de gehele mens zal de hulpverlener een brede kennis moeten hebben van de 'overlap' van deze processen en bovendien een goede observatie moeten beoefenen van de gevolgen van de soort hulp bij de cliënt en de verschuivingen die dit teweegbrengt in het hele hulpverleningsproces en de beleving van de cliënt. Hoewel ieder mens natuurlijk verschillend is qua identiteit en karakter - de ene persoon zal soms meer fysiek of psychosociaal (in denken of voelen) ontwikkeld zijn, of meer geestelijk georiënteerd - toch dient in de gehele ontwikkeling en genezing van de mens terdege rekening gehouden worden met een geleidelijke evenwichtige groei wat betreft geest ziel en lichaam. Zo heeft God ons geschapen opdat we ons in die eenheid kunnen ontwikkelen en Zijn Beeld in Christus kunnen weerspiegelen. Natuurlijk beseffen we dat in een groot aantal gevallen die geleidelijke ontwikkeling in genezing niet haalbaar is (vergelijk Joni met haar verlamming, waarvan menselijk gesproken een lichamenlijk herstel geen reële verwachting meer is).

Een andere balans: De aardse en de geestelijke realiteit.

Zijn veel psychologische en lichamelijke stressmanagement-methoden erop gericht om in situaties zelfcontrole en overzicht te verkrijgen, geestelijk gezien is overgave aan God een belangrijk hulpmiddel. Natuurlijk mag je de psychologische en geestelijke principes niet tegen elkaar uitspelen, beiden zijn van groot belang. Er zijn in de Bijbel heel wat principes te leren. Het woord in de Bijbel wat het meeste met stress overeenkomt vinden we in Johannes 16: 33: In de wereld lijdt gij verdrukking (thlipsis = druk, beklemming, stress), maar houdt goede moed, Ik, (Jezus) heb de wereld overwonnen. De wereld staat dan voor de kosmos, de geest van deze wereld, alles waar we in deze tijd mee in aanraking kunnen komen. Een van de belangrijkste stressfactoren voor een mens is het feit dat we leven in twee realiteiten. De geestelijke realiteit (GR) en de aardse realiteit (AR). We belijden geestelijk gezien heel wat: We leven niet meer voor onszelf, maar voor Christus (Galaten 2:20). We wandelen in de hemel met Christus. We zijn rimpelloos en rein, geestelijk gezegend met alle geestelijke zegen in Christus (Efeze 1) enzovoort. In het dagelijkse leven in de aardse realiteit is het soms moeilijk die geestelijke realiteit te laten integreren. In de dagelijkse stress van werk, relaties, onvolkomenheden, geldnood, zondig gedrag, afwijzing, teleurstellingen enzovoort ervaren we de druk van de kosmos (wereld).

Vaak leidt het spanningsveld tussen wat we belijden en wat we niet doen tot een vlucht naar òf alleen de geestelijke realiteit òf de vlucht naar alleen de aardse realiteit. In het eerste geval raken we overgeestelijk, spreken 'de tale Kanaans' en lopen alleen met ons hoofd in de wolken zonder enig contact te hebben met onze aardse verantwoordelijkheden in ons gezin, werk, stad en maatschappij. Dit leidt tot een 'stress-schizofrenie' die de mensen ziek kan maken. De andere vluchtweg is dat mensen hun geestelijk leven en inzicht totaal overboord zetten en zich alleen richten op de aardse realiteit. Of zich door het spanningsveld zo zondig voelen dat er voor hen geen genade in het geloof schijnt te zijn. Nee, het beste stressmanagement is de geestelijke realiteit integreren in het aardse. In de boven aangehaalde tekst zegt Jezus: "In de wereld lijdt gij verdrukking, maar houdt goede moed, Ik heb de wereld overwonnen".

Naast een reëel besef van onze eigen verantwoordelijkheden, moeten we realiseren dat de bijbelse beloften, ondanks de zichtbare schijn van het tegendeel, recht overeind staan. God zal ons niet boven

draagkracht beproeven, Hij is met ons tot de voleinding der wereld, Hij heeft alles in Zijn hand, Hij is 'in control' zowel in de wereld en in ons leven. We moeten de dingen van boven bezien, vanuit een ander perspectief bekijken, namelijk vanuit de mogelijkheden van God zelf. In de psychologie lijkt dit op probleem-georiënteerde cognitieve coping met dit verschil dat het hier niet alleen een perceptie van de dingen is maar de objectieve werkelijkheid zelf.

Een ander belangrijke psychotechniek, de emotie-georiënteerde cognitieve stresscoping vinden we ook in de Bijbel terug waar God ons oproept ons hart uit te storten en onze gevoelens bij Hem te brengen (Psalm 83 en 86). Velen hebben de neiging zich in hun leven alleen op hun probleem (o.a. ziekte) te focussen. Ze worden als het ware gehypnotiseerd door het probleem en in hun bewustzijn draaien alleen nog maar cassettebandjes met het probleem. Het probleem dreigt hen te bedelven.

Het probleem zit dan tussen hen en God. God lijkt niet meer bereikbaar. De oplossing is het probleem te bekijken 'van boven', in de positie van Christus, als hogepriester, herder en vader. Is het probleem er dan niet meer? Jawel, maar je bekijkt het vanuit een andere positie, met andere mogelijkheden in Christus. Dat lijkt gemakkelijk maar dat is het niet. Je hebt daar vertrouwen voor nodig. Vertrouwen als een daad van je wil, namelijk je weg op de Heer wentelen, radicaal (Psalm 37: 1-5). Dat vertrouwen is ook een houding (Psalm 125). Het vertrouwen (geloof) is gebaseerd op de beloften van het Woord van God. Door daar steeds meer op te steunen, door God in alle facetten van je probleem te betrekken, door de aardse en geestelijke realiteit te integreren, leer je steeds meer 'de gebaande weg van je hart' (Psalm 84 6-8) te bewandelen. Dan

ontstaat door die gemeenschap (communicatie) een vrucht van de Heilige Geest.

De Statenvertaling zegt in de Romeinenbrief dat we 'een plant' met Christus zijn geworden. In die samen(be)leving groeit, als de weg naar God steeds gevolgd wordt, een vrucht van (geloofs)vertrouwen (Galaten 5: 20). Dat is soms het hogere doel van God in een mensenleven, niet om hem of haar te behoeden voor allerlei ziekten, stress, of de christenen te bevredigen in al hun (soms vleselijke) verlangens en behoeften, maar hun te leren te leven door het geloof. De rechtvaardige zal leven door geloof (Romeinen 1: 17).

Balans in diagnostiek van aanleg en ontwikkeling van trauma's

In de hulpverlening willen we in bijbelse balans mensen helpen en begeleiden in het zoeken naar gezondheid. Soms merken we dat onze interventies nauwelijks aanslaan, zelfs al hebben we een gedegen diagnose met de biologische,

psychologische en geestelijke invalshoeken opgesteld. Vaak blijken veel mensen de belangrijke basisvoorwaarden voor het ontvangen van algemene hulp niet te hebben. Zo zal iemand met een gevoelstrauma vaak niet echt reageren op een rationele benadering als enige onderdeel van de begeleiding. We onderscheiden A- trauma's, het ontbreken van iets essentieels, bijvoorbeeld in de gehele ontwikkeling van baby naar volwassene, en B-trauma's, dit zijn slechte dingen die ons overkomen zijn en die invloed hebben op onze herinneringen, en breuken in ons denken genoemd worden. Het is belangrijk om ook deze elementen in kaart te brengen, omdat de mogelijkheid groot is dat we anders iets van onze cliënten vragen wat onmogelijk is. Zo kun je iemand met incestervaringen niet gelijk vragen de daders te vergeven, zonder dat er eerst aan de randvoorwaarden van vergeving gewerkt is. Of iemand met een ernstige dwangstoornis alleen rationeel benaderen zonder aandacht aan zijn gevoelsleven geschonken te hebben. In het algemeen wordt er ook in de pastorale hulpverlening te weinig gekeken naar de ontwikkeling van de verschillende taken die een mens moet leren naarmate hij / zij ouder wordt. Dat kan leiden tot een disbalans waardoor men bijvoorbeeld gemakkelijker komt tot overgeestelijkheid, of somatisatie. Inzicht in de globale ontwikkeling en doorgemaakte trauma's kan de hulpverlening verfijnen en de Heilige Geest kan dingen duidelijker maken in de bredere kennis van de hulpverlener. Natuurlijk beseffen we dat in extreme gevallen een meer specialistische hulp nodig is. Deze moet zich echter bewust zijn van de 'holistische' visie en de interacties op de verschillende deelreinen van de 'totale gezondheid'. Omdat vooral de psychologische ontwikkelingsprocessen bij veel pastorale hulpverleners niet zo bekend zijn, bevelen we het boek 'Leven naar Gods plan' van dr J.Wilder (ISBN 90-73743-19-2) aan waar op blz. 120 en volgend de verschillende leeftijdsfasen en taken in ontwikkeling beschreven staan.

Gerard Feller, maart 2006

Wilt u meer hierover lezen dan kunt u het boek 'Heel de Mens' bijbels holisme in de gezondheidszorg' bij ons bestellen. (ISBN 90-74507-07-7, door Gerard Feller 2002, uitg. Promise / Joh. multimedia).

Themadag “Leren leven vanuit Gods verbondenheid en vreugde” op zaterdag 10 juni 2006 in het Promise centrum te Oudewater georganiseerd door

Accede!* in samenwerking met stichting Promise

God is een God van vreugde en verbondenheid. Hij verlangt ernaar die ook met ons te delen.

Toch kunnen nare ervaringen, tegenslagen en dergelijke in het heden of in ons verleden onze beleving van die vreugde en verbondenheid ernstig belemmeren. Hoe vinden we dan de weg naar een vreugdevol leven in verbondenheid met God, onszelf en anderen?

Actueel

De actualiteit van het thema zien we dagelijks om ons heen en in de krant. In onze maatschappij draait het steeds meer om individualisme en zakelijkheid. Mensen vervreemden van elkaar. Schrijnende eenzaamheid is soms het gevolg.

Ook ‘dichter bij huis’ – in ons eigen leven of dat van dierbaren – kunnen we er mee te maken hebben: moeite met relaties of het vinden van ‘aansluiting’ in gemeente of groep, schaamte, moeite met vertrouwen of met intimiteit, moeite met het tonen van gevoelens, depressiviteit, etc.

Dit is echter niet wat God met ons voor ogen heeft. Hij wil dat mensen zich kunnen geven aan Hem en aan elkaar en daar vreugde in beleven in plaats van angst.

Hoop op herstel

Gelukkig is er bij God hoop in Christus Jezus. Hij kan bij ons alsnog die gemiste verbondenheid en vreugde doen groeien. We kunnen leren ons niet te verstoppen, maar ons te voorschijn laten koesteren door de God Die liefde IS. We kunnen leren te ervaren dat Hij naar ons luistert en dat Hij altijd bij ons is. We kunnen leren dat er telkens weer herstel mogelijk is als er iets mis gaat in verbondenheid, en hoe we dat herstel kunnen bereiken. God

Twee vijfdaagse cursussen/workshops in het seizoen 2006 / 2007

Voor degenen die de smaak op deze dag te pakken krijgen is er de mogelijkheid om in een vijfdaagse cursus/workshop dieper op het thema in te gaan. Er is een workshop gepland voor mensen die voor zichzelf verlangen naar meer inzicht en ervaring in verbondenheid en vreugde. Via Stichting De Kracht van Vrede geeft dezelfde docent ook een cursus speciaal voor pastoraal werkers die anderen hierin willen begeleiden. Nadere informatie hierover op de website van Accede! www.12accede.nl of telefonisch: 079 - 316 7201 (dinsdag en donderdag 's avonds 20:30-21:30 u.).

wil ons leren de weg naar vreugde te (her)vinden vanuit elke situatie.

De dag

Het thema van deze dag wordt in enkele lezingen vanuit de Bijbel én vanuit de (recente) psychologie uitgewerkt door André Roosma. Er zal ruime gelegenheid zijn voor interactie. De lezingen zullen m.n. in de middag worden afgewisseld met oefeningen en het uitwisselen van ervaringen in kleine groepen. André wordt hierbij geassisteerd door enkele andere pastorale medewerk(st)ers.

(Voorlopige) programma:

9:30	Welkom en koffie/thee
10:00	Opening, zang, korte kennismaking
10:30	Lezing 1. Gods doel met ons t.a.v. vreugde en verbondenheid
11:15	koffie/thee pauze
11:30	Lezing 2. Hechtstijlen: buigbare lijnen van verleden naar heden en toekomst
12:30	Lunchpauze (voor een eenvoudige lunch wordt gezorgd)
13:30	Groepsgesprek over hechtstijlen: wat herkennen we?
14:30	koffie/thee pauze
14:45	Lezing 3. Hoe kan God ons helpen en wat kunnen we zelf doen om vreugde en verbondenheid weer te laten groeien in ons leven?
15:30	koffie/thee pauze
15:40	Oefening: blijdschap laten stromen
16:00	Afronding en evaluatie
16:30	Afscheidsdrankje

Thema: Leren leven vanuit Gods verbondenheid en vreugde
Plaats: **Promise-centrum, Lange Burchwal 80 3421 SM Oudewater.**

Datum: 10 juni 2006.

Tijd: 10:00 – 17:00 u. (koffie/thee v.a. 9:30 u.)

Doelgroep: Iedereen die meer van Gods vreugde en verbondenheid wil leren ervaren en meer daar vanuit wil leren leven.

Informatie: Nadere informatie verkrijgbaar bij André Roosma, via zijn website: www.12accede.nl, via e-mail: andre.roosma@12accede.nl of telefonisch: 079 - 316 7201 (dinsdag en donderdag 's avonds 20:30-21:30 u.).

Opgave: Onder vermelding van uw naam, adres en woonplaats, en “10 juni, Oudewater”, bij voorkeur via e-mail aan: andre.roosma@12accede.nl ..

Kosten: € 45,- p.p. (incl. lunch en reader), over te maken op Postbank nr. 959 1597 van Accede te Zoetermeer, onder vermelding van “10 juni, Oudewater”. Uw opgave en de betaling moeten vóór 25 mei bij Accede! binnen zijn. Rond 2 juni ontvangen de deelnemers dan nader bericht.

* Noot: Accede! (spreek uit: aksied) is de hulpverlenings- en trainingspraktijk van André H. Roosma. Voor meer informatie over Accede! zie www.12accede.nl en de artikelen van André Roosma elders in deze en eerdere edities van dit blad.

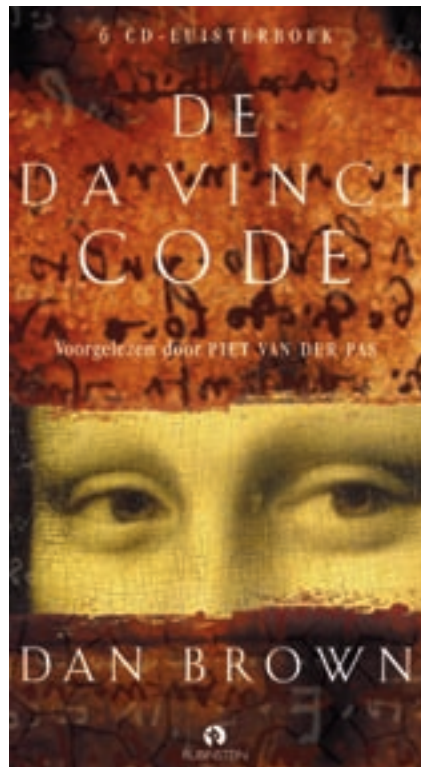
De Da Vinci Co

Het verhaal

De Da Vinci Code van Dan Brown is een esoterische en spannende thriller, waarin veel ficties als feiten gepresenteerd worden. Zijn boek begint namelijk met de mededeling: 'Alle beschrijvingen van kunstwerken, architectuur, documenten en geheime rituelen in dit boek zijn waarheidsgetrouw.'; 'Alle geschiedenis ... in het verhaal is accuraat.'

Het plot van deze roman heeft alle ingrediënten voor een spannend boek: historische puzzels, codes, queest, graal en achtervolging. Je wilt steeds weten hoe het de hoofdpersonen vergaat en of ze hun volgende raadsel weten op te lossen. Het boek leest alsof het geschreven is voor een film en is niet voor niets een bestseller. Het begint met een moord in het Louvre museum in Parijs door ene Silas (een albino monnik) van de Opus Dei. Jacques Saunière, curator van het Louvre¹ wordt dood gevonden in de Grande Galerie. Hij ligt daar precies als Leonardo's Vitruvische man. De twee verdachte hoofdpersonen zijn echter Robert Langdon (hoogleraar Religieuze Symboliek aan de Harvard Universiteit) en Sophie Neveu (kleindochter van Saunière, werkt voor de Franse politie als cryptologe). Robert vertelt Sophie over Leonardo Da Vinci, schilder van de Mona Lisa, die in het geheim lid was van de organisatie Priorij van Sion, dat verantwoordelijk is voor het bewaren van het geheim over de "Echte Jezus". Dit geheim houdt in dat Jezus getrouwd is met Maria van Magdalena en een dochter hadden, genaamd Sara, die met Maria was gevlucht naar Frankrijk en daar schuilde uit angst voor Petrus en de andere apostelen die Jezus goddelijk wilde maken in een door mannen gedomineerde kerk in een poging het "Heilig Vrouwelijke" te elimineren uit het christendom. Zij worden door een anagram afkomstig van haar grootvader naar de 'Madonna van de grot [in Egypte]' geleid en vinden achter het doek een sleutel van een Zwitserse bankkluis in Parijs. Ondertussen vertelt professor Langdon aan Sophie dat de zogenaamde "Heilige Graal" documenten, de Sangreal, gevonden zijn door Godfried van Bouillon toen de Kruisvaarders Jeruzalem veroverden. Deze documenten openbaren dat de Heilige Graal Maria van Magdalena is en niet de kelk of beker die tijdens het Laatste Avondmaal werd gebruikt, zoals veelal gedacht werd.² De ridders die werd toegestaan te leven in Salomo's stallen

onder de Tempelberg, werden bekend en geducht als de tempeliers en verwierven zo veel macht dat paus Clemens V samen met de Franse koning Philippe IV, de Schone, een ingenieus plan maakte om korten te maken met de tempeliers en de hand te leggen op hun schat, en zo het geheim te bemachtigen waarmee macht

over het Vaticaan werd uitgeoefend. In een militaire manoeuvre vaardigde paus Clemens geheime, verzegelde orders uit die door zijn soldaten in heel Europa tegelijk moesten worden geopend, en wel op vrijdag 13 oktober 1307.³ De documenten over de heilige Graal zijn echter bewaard gebleven en zijn in handen van de Priorij van Sion. Alleen zij weten waar ze zijn. Op weg naar de Zwitserse bank vertelt Langdon aan Sophie hoe Leonardo da Vinci geheime boodschappen doorgaf in zijn schilderijen om zijn verering van het "Heilig Vrouwelijke" te verbergen. Het koppel dat in de kluis een cryptex vindt, is opnieuw de politie en de bankeigenaar te slim af en ontsnappen naar het landgoed van de rijke Sir Leigh Teabing, Brits historicus van de Royal Society. Teabing bevestigt wat Langdon vertelt heeft. Hij zegt: "De Bijbel is een product van mensen, niet van God". Hij legt uit hoe de Bijbel samengesteld is door

mensen die Jezus een god wilden maken, die Jezus stalen van zijn oorspronkelijke volgelingen [de gnostici]. Dat voor het concilie van Nicea Jezus gezien werd als een sterfelijke profeet... Een groot en machtig man, maar niettemin een mán. Een sterveling.' Jezus werd pas benoemd tot de "zoon van God" nadat er een officieel voorstel voor was ingediend en over was gestemd door het Concilie van Nicea.⁴ Op deze bijeenkomst, zei Teabing, 'werd over veel aspecten van het christendom gediscussieerd en gestemd; over de datum van Pasen, de rol van de bisschoppen, de toediening van sacramenten, en natuurlijk over de goddelijkheid van Jezus.'

De twee verdachte hoofdpersonen worden vervolgens achtervolgd tot in Londen waar ze terecht komen bij de Temple Church, dat stamt uit de 12e eeuw. Het is door tempeliers gebouwd op een plek die eerder tot verzamelplaats was uitgeroepen door Hugo de Payns. Robert en Sophie moeten naar het graf van een ridder, dat Sir Isaac Newton blijkt te zijn. Daar vinden ze de laatste aanwijzing en volgt een confrontatie met Teabing⁴. Ten slotte gaan ze naar Rosslyn Chapel in Schotland, niet ver van Edinburgh op zoek naar de heilige graal. Deze Chapel, gesticht in 1466 door William Sinclair staat bekend als de plek waar de kelk van Jezus zou zijn verborgen. Hier hopen ze de raadsels op te lossen van haar vermoorde grootvader.⁵ Sophie ontmoet daar haar grootmoeder en broer. Zij blijken de nazaten te zijn van de Merovingers: meer in het bijzonder van Sarah, de dochter van Jezus en Maria van Magdalena. Aan het einde van het verhaal komt Langdon erachter waar de Heilige Graal zich bevindt: Onder het Louvre precies onder de kleine piramide in het gebouw die de omgekeerde piramide, de Pyramide Inversee, aanraakt. De verdienste van Dan Brown is om een plot te schrijven dat flarden (kunst)geschiedenis en symboliek weet te koppelen aan een aantal excentrieke historische gebouwen, waarbij via het ontcijferen van codes het eeuwenoud mysterie van de Graal wordt ontrafeld. Een verdienste ondanks vermeend plagiaat. Begin maart dient een rechtszaak in Engeland van Baigent en Leigh tegen Dan Brown. Ricard Leigh zegt: *„Hij heeft de volledige architectuur van Het Heilig Bloed en de Heilige Graal overgenomen en daar een fictieve thriller omheen geschreven. Dat gaat te ver. We*

de

hebben vele jaren in dat boek geïnvesteerd.” En het plot schijnt Den Brown ontleent te hebben aan *Daughter of God* en de *Da Vinci Legacy*⁶ van Lewis Perdue.⁷ Dat het niet om zo maar een mysterie gaat, blijkt uit het enorme verkoopsucces en de controverse die het heeft opgeroepen. Zelf zegt hij ook dat zijn roman deel uit maakt van zijn eigen zoektocht. Een zoektocht waar hij schatplichtig is aan een aantal andere boeken. Zijn roman zou vroeg of laat daar iemand geschreven moeten worden en is in feite niet meer dan een popularisering van bestaand gedachtegoed dat nu een steeds breder publiek weet te bereiken. Dit zal na het uitbrengen van de verfilming ervan op 19 mei dit voorjaar alleen nog maar toenemen.⁸

Er is al een grote hoeveelheid boeken, websites⁹, documentaires¹⁰ en DVD's¹¹ uitgebracht over de *Da Vinci Code*. Alleen al in Amerika heeft Brown's boek meer dan 11 tegenpublicaties opgeleverd.¹² Momenteel ligt er bij Kok een manuscript van Martie Dieperink "Op zoek naar het oorspronkelijke evangelie" ter beoordeling. Op de website van www.bijbelofnewage.info kunt u vele verwijzingen en analyses vinden. En op www.dedavincicode.tk vindt u een volledig "gekraakte versie" van Ruben Jorritsma. E is nu zelfs een startpagina: <http://davincicode.startpagina.nl>. Dan Brown's roman brengt een hele reeks ideeën bij elkaar en geeft daarom aanleiding tot vele publicaties. Omdat het in dit artikel niet mogelijk is om op alle kwesties in te gaan en veel daarvan ook elders¹³ goed bekritiseerd wordt, wil ik mij beperken tot enkele hoofdzaken. Ik wil daarbij aansluiten bij de oproep van Arnold van Heusden van de EA om meer apologetische bewogenheid te tonen voor al die mensen (christen en niet-christen) die door dit boek zijn gaan twifelen en denken daar er vast wel iets van waar is of zich afvragen welke waarheden hen altijd zijn achtergehouden. Peter Jones van zegt het treffend: "Dankzij de *Da Vinci Code* zal evangelisatie niet meer hetzelfde zijn."¹⁴ De DVC relativiseert het bijbelse getuigenis van Jezus. Het beweert dat het Nieuwe Testament secundair is en van latere datum; dat de ware Jezus een gnosticus was; en dat de vroegste "christelijke" geschriften het gnostische evangelie van Thomas is en het hypothetische document Q. Het NT is dus een macho patriarchale mannelijke zienswijze

Rosslyn Chapel in Schotland

dat ten onrechte gelooft dat Jezus onze Redder is. Behalve het ondergraven van het christelijk getuigenis heeft Dan Brown echter nog een andere, nieuwe spirituele agenda, namelijk het vervangen van de God van de Bijbel door de voorchristelijke godinnenverering. En dat is het thema waar ik me in dit artikel op wil richten. Inmiddels zal het Dan Brown zelf ook niet ontgaan zijn, wat zijn vergissingen zijn en waar zijn historisch onderzoek beperkt is en zelfs pertinent onjuist. In een fragment van de DVD "Cracking the Code" van Sam Cox zegt Brown dat vele van zijn critici niet begrepen hebben waar zijn boek om draait: namelijk deze ene onweerlegbare waarheid: *voor 2000 jaar terug leefden we in een wereld van goden en godinnen. En nu leven we in een wereld met alleen maar goden. De spiritualiteit van vrouwen wordt massaal genegeerd. En het dominerende mannelijke absolutisme leidt tot op heden tot geweld en bloedvergieten...*

De Graal als pad van (gnostische) verlichting

De Graal is volgens Dan Brown: het pad van verlichting dat loopt via het heilig vrouwelijke Het gaat over de strijd om de ware (=alternatieve) geschiedenis en de ware kennis (=gnosis). De bronnen van Dan Brown

Dan Brown beweert voor zijn boek grondig onderzoek te hebben gedaan. Dat hij maar half werk gedaan heeft en dat niet grondig genoeg gedaan heeft en zich daarbij heeft laten leiden door bijzondere vooroordelen is inmiddels door onderzoekers en critici overtuigend aangetoond. Een onderzoek naar die belangrijkste boeken waar Brown zich op gebaseerd, laat blijken dat ze een voor een aan de haal gaan met historische bronnen en gevestigde interpretaties. We hebben het dan met name over:

- "Heilig Bloed, Heilige Graal" van Michaël Baigent, Richard Leigh en Henry Lincoln"; en ook diens "Messiaanse Erfenis" en "De Tempel en de Loge";

- “Het geheimboek der grootmeesters: Geheime Bewakers van de Ware Identiteit van Christus” van Lynn Picknett en Clive Prince;
- “De vrouw met de albasten kruik” van Margaret Starbird, 1993;
- “De Godin in de Evangelieën” eveneens van Margaret Starbird

Juist door gebruik te maken van zulke onbetrouwbare bronnen vallen alle beweringen van Brown in duigen.

Henry Lincoln's commentaar over zijn eigen boek

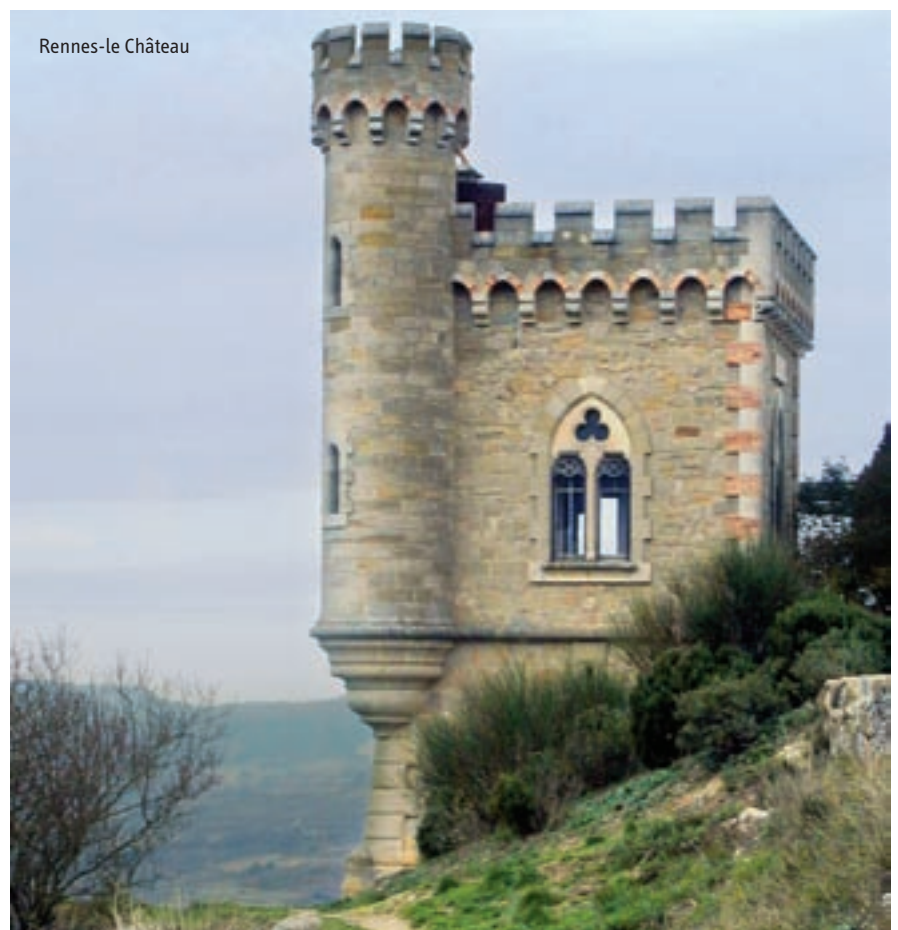
Een van de hoofdpersonen in Brown's boek – Saunière¹⁵ – is vernoemd naar de geheimzinnige hoofdpersoon in de affaire rondom de gebeurtenissen van Rennes-le-Château,¹⁶ waar het onderzoek van Lincoln mee begon en zijn ontknoping kreeg in hun tweede boek over de *Messiaanse erfenis*, vanwege de ontmaskering van het brein achter “Les dossiers secrets” in de nationale bibliotheek van Parijs, of Plantard. Dat het hier gaat om meer dan een onschuldig onderzoek van journalisten blijkt uit de strekking van hun boeken, waar zij op basis van de ene na de andere aanname, op het spoor komen van esoterische leringen en geheime genootschappen, die voor een groot deel de westerse geschiedenis hebben bepaald: de Priorij van Sion; Tempeliers, Rozenkruisers; de Royal Society van Francis Bacon; de Vrijmetselarij, ze komen allemaal voorbij. De journalist Jim Marrs uit Amerika vat deze verbanden allemaal samen in zijn boek “Regeren vanuit het duister – waarin hij onderzoek doet naar vormen van samenzwering, complotten en geheime genootschappen waar achter de schermen belangrijke beslissingen worden genomen”. Evenals de boeken van Gardner, Baigent/Leigh en Picknett/Prince is dit boek uitgegeven bij Tirion, dat in ons land zo'n beetje het monopolie heeft op boeken met alternatieve geschiedenissen. Tijdens

hun jarenlange onderzoek was het vooral Baigent die daardoor de hypothese van de Jezus-bloedlijn verdedigde. Inmiddels is Henry Lincoln getuige zijn getuigenis in de DVD/video van de ‘Secrets of the Code’ veel terughoudender. Hij verklaart hoe zij de geschiedenis van de Merovingers maar ‘fishy’ vonden. Door deze associatie maakten zij de gedachtesprong om de oorsprong van de Merovingische dynastie te verbinden met de legenden van Maria sur Mère en de daaruit volgende zogenaamde bloedlijn van Jezus en Maria. In het interview zegt Henry Lincoln nadrukkelijk dat het slechts een theorie is en er dus geen enkel bewijs is. Aan zowel *Het Heilige Bloed* en *de Heilige Graal* en *Het Geheime Boek der Grootmeesters* ontleent Brown zijn negatieve blik op de Bijbel en een uitgesproken vertekend beeld van Jezus. Hij is noch de Messias noch een eenvoudige timmerman, maar een welgestelde en ervaren religieuze leraar die erop gebrand is de troon van Koning David te herwinnen. Zijn geloofwaardigheid wordt vergroot door zijn relatie met de rijke Magdalena bij wie het koninklijk bloed van Benjamin door de aderen stroomt.¹⁷

Leonardo da Vinci's androgynie in zijn schilderijen

Lynn Picknett en Clive Prince hebben ook Dan Brown beschuldigd van plagiaat, daar hij voor zijn interpretatie van Leonardo's

schilderijen helemaal door hen laat leiden. Lynn zegt in een interview niettemin blij te zijn met deze roman. Het heeft hun boek immers meer in de belangstelling gebracht. Jammer genoeg, zegt ze wel, dat Dan Brown hun onderzoek niet helemaal goed begrepen heeft. Clive stelt eenvoudig dat het vast staat dat het ons christenen zo vertrouwde verhaal niet klopt. Waar hij en vele anderen mee zitten is dat wat hem altijd verteld is, niet waar is. Volgens hen zijn er bewijzen dat er allerlei zaken zijn verheimelijkt. Vooral wat betreft de positie van Johannes de Doper en de ware positie van Maria Magdalena en de gevolgen die het heeft gehad voor hoe de kerk met vrouwen is omgegaan de afgelopen 2000 jaar. Lynn en Clive zijn ervan overtuigd dat op het ‘Laatste Avondmaal’ de persoon aan Jezus rechterhand niet Johannes maar Maria van Magdalena is. Leonardo, de homo universalis, zou geweten hebben van de Johannitische sekte der Mandeëers, zoals we die zelfs vandaag nog kennen in Irak die geloven dat Johannes de Doper de ware Messias was, en dat Jezus een volgeling van hem was. Het is daarom niet verwonderlijk dat Leonardo veel aandacht heeft voor Johannes, en hem telkens weergeeft met een vinger die omhoog wijst. Uit zijn geschriften zou blijken dat Leonardo niet echt een christen genoemd kan worden en via allerlei grappen de kerk graag in het ootje

nam. Dat de geliefde discipel er feminien uitziet, wil niet zeggen dat Leonardo een verband met Maria van Magdalena wilde leggen. Wel had Leonardo iets had met androgynie. Zo schijnt de gelaatstreken van de Mona Lisa ook precies overeen te komen met die van Leonardo zelf. Kunstenaars vonden het in de Renaissance niet zo belangrijk veel onderscheid tussen de seksen te maken. Binnen aristocratische milieus gold een androgyn getint persoonlijkheidsideaal: zowel mannen als vrouwen moesten gracieus en waardig zijn en aandacht aan hun uiterlijk besteden.¹⁸ Picknett en Prince vragen zich af of Jezus mogelijk een volgeling is geweest van een Egyptische godsdienst. Daarin komt verering van Isis en Osiris naar voren, die ook destijds bijzonder groot was. De gelijkheid van man en vrouw was een belangrijk onderdeel van de Egyptische godsdienst. Dan Brown lijkt dit te insinueren. Als Jezus een priester was in een Egyptische cultus, dan speelde hij waarschijnlijk de rol van Osiris en Maria van Magdalena de rol van Isis en speelde Judas de rol van Seth, die Osiris zou vermoorden. De dood van Isis was een jaarlijks festival, hij werd echter niet echt vermoord, waardoor de vraag kan opkomen of de kruisiging ook niet een theaterstuk was.

De vrouw met de albasten kruik

Het boek van Margaret Starbird begint met de Franse legende dat Maria Magdalena de graal naar Frankrijk zou hebben gebracht. Nog heden ten dage wordt er door een groep zigeuners ieder jaar in Saintes-Maries-de-la-Mer in de Provence de aankomst per bark gevierd van Lazarus en Martha, Maria Magdalena zelf en haar dochter Sarah. De graal was geen materieel ding, maar de “verloren bruid”. Om dit aannemelijk te maken wandelt de schrijfster door de middeleeuwen, waarbij uiteraard de aandacht sterk gericht is op de kruistochten en de daaruit voortvloeiende orde van de tempeliers, de Katharen, de troubadours, de populaire cultus van de Moeder Maagd, de vrijmetselarij en de kabbalistische opvatting van de vrouwelijke wederhelft van Jahweh, de Shekinah, Matronit. De queeste naar de graal symboliseert volgens haar de zoektocht naar de verloren bruid van Christus: Maria Magdalena. Verloren omdat ze - net als het vrouwelijke aspect - uit de kerkelijke geschiedenis is geschrapt.¹⁹

Ze laat zien hoe via codes in schilderijen en beeldhouwwerken Maria Magdalena te ontdekken valt, ofwel de Graal te vinden is. Zij is ook degene die verbanden legt met de Tarot en de oorspronkelijke betekenissen van die kaarten, die van hetzelfde geheimenis zouden getuigen dat Maria Magdalena getrouwd was met Jezus van

Nazareth. Zij ontleent deze gedachte eveneens aan het boek *“Heilig Bloed, Heilige Graal”*

Het evangelie van Johannes spreekt over een vrouw die Jezus zalft te Bethanië. Ze was Maria, de zus van Lazarus, die net uit de doden opgewekt zou zijn door Jezus. Ze vermoedt dat dit Maria van Magdalena is, hoewel haar volledige naam niet vermeld wordt. Maria van Magdalena verschijnt onder die naam op het moment dat ze Jezus begeleidt naar Golgotha. Zij is eveneens de persoon die in de vroege ochtend van Pasen naar het graf van Jezus gaat om daar zijn verdwijning vast te stellen.

Deze zalving was niet zo maar een vrome daad van een willekeurige vrouw, maar een opvoering van rituelen uit de heersende vruchtbaarheidscultus van het oude oosten. Door het zalven van Jezus; hoofd met kostbare nardus voerde de vrouw een handeling uit die identiek was aan de huwelijksrite van hiëros gamos: de rite van het zalven van de gekozen bruidegom/koning door de koninklijke vertegenwoordiger van de Grote Godin!

Margaret Starbird richt haar aandacht niet alleen op de herwaardering van de rol die Maria van Magdala daadwerkelijk gehad heeft in de vroege kerk. Het is pas sinds 1969 dat de Katholieke kerk erkend heeft dat zij niet vereenzelvigd kan worden met de prostituee van Lukas 7 waar zij sinds paus Gregorius lange tijd voor door ging. Niet alleen is zij zoals de vroege kerk al

beleed de apostel der apostelen omdat zij als eerste een ontmoeting had met de opgestane Heer, doch was Maria Jezus' (uit het Huis van David) koninklijke bruid uit de stam Benjamin is en staat zij symbool voor de Heilige Eenheid in het christelijke geloof. Dit idee van een huwelijk tussen twee Joodse stammen werd reeds verwerkt in de roman “Koning Jezus” van Robert Graves, een befaamd expert van oude legenden. Hij stelt dat het huwelijk plaatsvond, maar slechts bekend was bij een bijzondere kleine groep. Dit was om het “heilig bloed” te beschermen. Zo wordt er ook gespeculeerd dat de bruiloft van Kanaän niets anders was dan de bruiloft van Jezus zelf. En er wordt vaak gesteld dat Jezus als Jood vast en zeker getrouwd moet zijn geweest. Men zou anders vrijwel geen respect voor hem gehad hebben. Dat Maria afkomstig zou zijn van de stam van Benjamin wordt niet door bewijsmateriaal ondersteund!

De Gnostische evangeliën

...Evenals Brown citeert zij uit de gnostische evangeliën van Filippus en Maria Magdalena. In het Evangelie van Maria, opgesteld in de late 2e eeuw wordt duidelijk dat Maria en Petrus helemaal niet met elkaar overweg konden: Petrus zei tegen Maria: “Zuster, we weten dat de Verlosser meer van jou gehouden heeft dan van de andere vrouwen. Zeg ons de woorden van de Verlosser zoals jij je die herinnert, die jij kent maar wij niet kennen en die we ook nog niet hebben gehoord.” Maria antwoordde en zei: “Wat voor jullie verborgen is zal ik jullie bekendmaken”. Zij

beschrijft dan een visie over het afdalen van de ziel voorbij vier heersende machten tot zijn rust. Andreas verwerpt deze openbaring, niet gelovend dat deze van Christus kwam. *Petrus nam het woord en sprak over dezelfde dingen. Hij vroeg hun over de Verlosser: "Zou hij werkelijk buiten ons om en niet openlijk met een vrouw gesproken hebben? Moeten wij ons soms omkeren en allemaal naar haar luisteren? Heeft hij aan haar de voorkeur gegeven boven ons?"* Het is Levi die het debat vervolgt en tegen Petrus zegt: "Jij bent steeds een heethoofd geweest. Nu zie ik dat jij in discussie gaat met een vrouw alsof ze je vijand is. Maar als de Redder haar waardig achtte, wie ben jij om haar te verwerpen? De Redder kende haar toch zeker wel voldoende?" Ook het evangelie van Filippus geeft aan dat ze Jezus heel na was, evenals het evangelie van Thomas waar ze tot z'n intimi behoorde. Hoe boeiend deze teksten ook zijn²⁰, wat zij NIET leren is dat Maria Jezus' vrouw was; noch dat Maria moeder was van Jezus' kind; noch dat Maria de kerk zou moeten leiden. Wel is het zo dat sommige geleerden stellen dat als Jezus al getrouwd was, dit zeker met Maria van Magdalena zou zijn. Ook zijn er genoeg die stellen dat dit voor ons geloof in Jezus als onze Heer en Heiland niets uit zou maken. Immers hij was volledig mens. Doch daar kan Margaret Starbird het toch ook niet mee eens zijn. Zij stelt dat het Heilige Partnerschap het hart uitmaakt van het christelijke geloof doch ontkennd werd door de kerkvaders. Ze werd beschouwd als de archetypische bruid van de eeuwige bruidegom en biedt het model voor de speurtocht en het verlangen van

de menselijke ziel naar eenwording met het goddelijke. Ze leeft de 'eros'-relatie voor, de weg van het hart, en samen met haar bruidegom biedt ze het paradigma voor de verbeelding van het goddelijk als partners. Haar rol van apostel of steekt daarbij slechts bleek af.²¹ Men moet zich dus volgens Starbird realiseren dat het 'heilige huwelijk' niet over een joodse rabbi en zijn echtgenote gaat. Het is in feite het archetypische patroon voor heilheid, de harmonie van de polariteiten. In de oude hiëros gamos-riten verkondigde en verleende de koninklijke bruid het koningschap door de bruidegom te zalven

<http://mariamagdalena.web-log.nl/log/1774812>
<http://www.womenpriests.org/nl/magdala/realmary.asp>
<http://www.magdalone.org/index.html>

Op een verbazingwekkende manier claimt Brown dat de joden in de Tempel van Salomo Jahweh en zijn vrouwelijke evenknie, Shekinah, vereerden door middel van de diensten van heilige prostituees. Waarschijnlijk is dit een verdraaide versie van de corruptie van de Tempel na Salomon. Bovendien zegt Brown dat het tetragram (vier letters) YHWH staat voor "Jahweh of Jehovah, een androgyne lichamelijke vereniging van het mannelijke Jah en de voor-Hebreeuwse naam voor Eva, Havah". Maar zoals iedere eerstejaarsstudent bijbelwetenschap kan vertellen, is Jehovah een 16e eeuwse weergave van Yahweh, waarbij de klinkers van het woord 'Adonai' (Heer) worden gebruikt. Het feit is dat godinnen de prechristelijke wereld juist niet domineerden - ook niet in de religies van Rome, zijn barbaarse onderdanen, Egypte of de Semitische landen.²² Het ergste van alles, in Browns ogen, is het feit dat de plezier-, seks- en vrouwhatende Kerk de godinnenverering heeft onderdrukt en het heilig vrouwelijke heeft uitgebannen. Hij beweert dat godinnenverering in het prechristelijke heidendom overal domineerde.

Wat vinden we in de Bijbel over Godinnenverering?

■ Jeremia 44:16 'Wij schenken geen gehoor aan wat u in de naam van de HEER tegen ons gezegd hebt. 17 Wij doen onze geloften gestand, wij blijven voor de koningin van de hemel wierook branden en wij blijven haar wijnoffers brengen. (...) 18 Maar sinds we ermee opgehouden zijn, hebben we gebrek aan alles en komen we om door het zwaard en de honger.' 19 En de vrouwen zeiden: 'Wij hebben voor de koningin van de hemel wierook gebrand, wij hebben haar wijnoffers gebracht en koeken met haar beeltenis gebakken, maar dat ge-

beurde natuurlijk met medeweten van onze mannen.' 20 Jeremia zei tegen de Judeeërs, de mannen en vrouwen die hem dit antwoord gaven: (...) 22 De HEER kon jullie niet meer verdragen vanwege jullie kwalijke praktijken en gruwelijke daden. Daarom is jullie land de woestijn geworden die het nu is, een verschrikkelijke plaats waar niemand meer woont, waarvan de naam als een vloek wordt gebruikt. ■ 1 Kon. 11:33, "Ik breng deze scheuring teweeg omdat ze mij verlaten hebben en Astarte zijn gaan vereren, de godin van de Sidoniërs, en Kemos, de god van Moab, en Milkom, de god van de Ammonieten."

Dan Brown en het heilig vrouwelijke

Brown voert dus een pleidooi voor een herwaardering van de vrouw en haar seksualiteit, die door een complot van de kerk onder keizer Constantijn ten onrechte in een kwaad daglicht zou zijn gesteld. Leonardo da Vinci zou van dit huwelijk en deze symboliek hebben geweten volgens een interpretatie van zijn beroemde schilderij over het Laatste Avondmaal: Het is niet Johannes die naast Jezus zit, maar Maria Magdalena.

Door een stapje verder te gaan bij de herwaardering van Maria van Magdalena dan vele feministische theologen, namelijk door te stellen dat Jezus getrouwd was met Maria van Magdalena. En door te stellen dat de masculine machtskerk deze traditie de kop heeft ingedrukt. Door het gezag van mannen over vrouwen om de macht in de vroegchristelijke kerk sterk uit te vergroten waarbij in het bijzonder de Opus Dei van de Rooms-katholieke kerk het moet ontgelden en de "verliezers" (de ketters) in de Kerkgeschiedenis in ere worden hersteld. Door de uitleg die hij geeft aan de naam Sophie, een van zijn hoofdpersonen, waarmee hij haar in verband brengt met de godin van de wijsheid. In de gnostiek is zij Gods vrouw. Door begrip te vragen voor inwijdingsrituelen als het hiëros gamos, de mystieke seksuele eenwording tussen het mannelijke en het vrouwelijke.

Om zijn punt te staven en te onderbouwen, moet hij echter wel de geschiedenis geweld aan doen. Dit doet hij door twijfel te saaien over ons verstaan daarvan. Immers ligt het niet voor de hand dat in de strijd om de macht en de alleenheerschap van het ene ware geloof, er door de Rooms Katholieke kerk allerlei informatie is achtergehouden: Want waarom zijn er slechts 4 evangeliën in de canon opgenomen en weten zo weinig over de historische Jezus? Waarom heeft de kerk moeite gedaan om allerlei

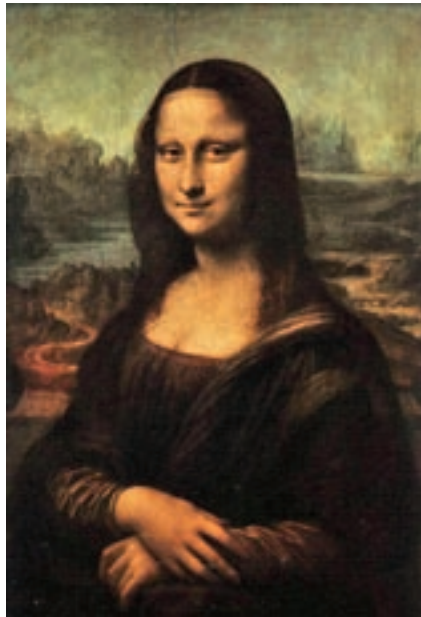
andere leringen de kop in te drukken en is zij zelfs overgegaan tot het oprichten van een Inquisitie.

Waarom stond zij zo vijandig tegen de onafhankelijke geest van zoveel wetenschappers en lag zij in de clinch met mensen als Galileo en Leonardo?

Is het niet verwonderlijk dat door deze rigide houding van de Rooms-katholieke kerk er allerlei geheime genootschappen ontstonden die vanaf de herontdekking van de hermetica een soort rode lijn in de westerse geschiedenis laten zien, die met recht kan gelden als een alternatieve geschiedenis. Een geschiedenis die niet op de scholen gedoceerd wordt en mede vanwege de geest van het rationalisme lange tijd als taboe werd gezien en die nu pas in ons informatietijdperk waarbij alle grenzen en taboes zijn opgeheven tot bloei en geldigheid komt.

Beoordeling

We zien een herleving van wat we in de geschiedenis steeds terugkeert: het verzet tegen geopenbaarde waarheid en de verdachtmaking van het gezag. De strijd met de gnostici uit de eerste eeuwen van onze jaartelling is niets anders dan een herhaling van de beproeving die het eerste mensenpaar al niet wisten te doorstaan, met alle gevolgen van dien. Het falen van Adam en Eva, de gnostici, van u en mij gaat al vooraf aan de ervaring "Het zoeken naar duistere verborgen betekenissen bij Leonardo is een miskenning van zichzelf. Maria zou niet alleen maar een vrouw zijn, maar Jezus 'hoofdapostel' en met Hem de stichter van het christendom. Zij is zijn vrouw en de moeder van zijn kind, draagster van het heilig bloed. (!) Ze is zelf heilig. De kerk zou dit weggemofeld hebben en haar neergezet hebben als

een prostituee. Een schokkende stelling, die vooral onder vrouwen veel ophef gaf. Het suggereert dat de christelijke kerk op een leugen berust. De discussie over vrouwelijke priesters verwordt ermee tot een grap. Er zouden dan nu gewoon nakomelingen van Christus rondlopen. De Graal is volgens Dan Brown: het pad van verlichting, dat loopt via het heilig vrouwelijke, het gaat in wezen over de strijd om de ware (=alternatieve) geschiedenis en de ware kennis (=gnosis). Het is van groot belang, dat deze ketterijen door christenen aan de kaak gesteld wordt. Het gaat om de eer van Jezus Christus, de waarheid van Gods Woord en de leiding van de Heilige Geest in de ware kennis. Nu er al 35 miljoen exemplaren van dit boek verkocht zijn en men nog 30 miljoen boeken denkt te verkopen na het uitbrengen van de film in mei, wordt het tijd dat christenen hun stem laten horen, en getuigen van de enige weg en waarheid die in Jezus Christus en Zijn Woord te vinden is.

Drs Bob van Dijk

- 1 Verwijzing naar de geheimzinnige priester in Rennes-le-Chateau die geheimzinnige documenten had gevonden. Zijn geheim heeft hij in zijn graf meegenomen. En is nog steeds bron van vele speculaties. Saunière wordt in deze roman verheven tot grootmeester van de Priorij van Sion, die zijn geheim aan zijn kleindochter wil doorgeven. Dit geheim wil de Opus Dei (als representant van de Katholiek kerk) ten koste van alles venietigen.
- 2
- 3 De vernietiging van de tempeliers was het idee van koning Filips de Schone: paus Clemens moest naar zijn pijpen dansen. Er waren heel andere motieven in het spel dan die niet-bestaande schat. Filips had Tempelier willen worden, maar werd geweigerd, wat een belediging was (bron: Miriam Ibbotson, The Priory of

Sion Hoax, 2002). Hij was wellicht ook afgunstig vanwege de macht van de tempeliers. Filips verkreeg dan ook achteraf hun landgoederen (bron: Simon Cox, De Geheimen van De Da Vinci Code, p. 35). En wat betreft de Kerk was de rol van de tempeliers toch al uitgespeeld, aangezien de kruisvaarders al weer verdreven waren uit het heilige land. Clemens mocht willen dat hij in heel Europa soldaten gestationeerd had!

- 4 Anagram voor de schrijvers Leigh en Baigent van het boek Heilige Graal, Heilig Bloed uit 1982
- 5 <http://www.scholieren.com/boekverslagen/19066>
- 6 <http://www.davincilegacy.com/>
- 7 http://www.thetext.co.uk/davinci_infringement/PerdueBrown-Forensic-Linguistics-Institute-PrelimAnalysis-9JAN2004.html; <http://www.sfgate.com/cgi-bin/article.cgi?file=/chronicle/archive/2004/03/30/DDGB45S7J1.V1.DTL&type=printable>;
- 8 <http://www.sonypictures.com/movies/thedavincicode/>
- 9 De website <http://www.dedavincicode.tk/> van Ruben Jorritsma bevat een complete analyse van de Da Vinci Code en laat van al zijn beweringen geen spaan heel!; Kritisch is ook Reender Kranenburg op een bijeenkomst van het Theologisch Instituut voor Postinitieel Onderwijs en Praktijkonderzoek. Zie <http://www.luce.nl/publicaties/sd905>
- 10 The Real DaVinci Code van Tony Robinson op DiscoveryChannel; Behind the Mysteries: Unlocking Da Vinci's Code by Elizabeth Vargas op National Geograhic Channel
- 11 "Cracking the Code" van Sam Cox; en <http://www.davincicodedecoded.com> van Martin Lunn, grootmeester van de Dragon society, oorspronkelijk opgericht in 1408 door koning Sigismund van Hongarije:
- 12 http://www.faithfulreader.com/features/0405-da_vinci_debunkers.asp;
- 13 In Nederland met name door het boek van Dan Burnstein "Geheimen van de code – de mysteriën achter de Da VINCI CODE ontsluiterd". Ditt boek bevat fragmenten uit originele bronnen, nieuw materiaal en interviews met prominente geleerden. Zowel voor- als tegenstanders komen aan het woord.
- 14 <http://www.spirit-wars.com/v25/english/News-Archive/News9.htm>
- 15 Er is zelfs een genootschap opgericht: <http://www.sauniere.cjb.net/>
- 16 <http://www.renneslechateau.com/default-uk.htm>
- 17 <http://www.katholieknieuwsblad.nl/actueel22/kn2227f.htm>
- 18 <http://www.continuum.nl/index.php?artikel=artikelen/kclis00.htm>
- 19 Leendert Kranenburg op <http://www.luce.nl/publicaties/sd905>
- 20 Zie voor een positief kritische beschouwing 'Het Evangelie van Maria' van Esther de Boer, in Het andere christendom onder redactie van Riemer Roukema, 2000.
- 21 God lijkt niet op een man, Margaret Starbird in Geheimen van de code - Burstein
- 22 <http://www.katholieknieuwsblad.nl/actueel22/kn2227f.htm>

Toerustingsdag De Da Vinci Code

Op 22 april wordt er in Delft een landelijke toerustingsdag georganiseerd waarop antwoorden worden gegeven rond de vraagstukken in het boek De Da Vinci Code. In het boek wordt een complottheorie beschreven waarbij Jezus de macht aan de vrouwen had willen geven, maar dat zou zijn verijdeld door de kerk. Vele lezers zijn vertwijfeld geraakt door de stelligheid waarop nieuwe historische feiten worden gepresenteerd. Dit n-dag seminar wordt georganiseerd door WorldChangers.nl, een groep studenten uit Delft. Doel van deze toerustingsdag is om christenen en met name studenten te helpen adequaat te reageren op het boek "De Da Vinci Code". 22 april 2006, 10.00-16.00 uur, Hermesstraat 65, Delft. kosten 12,50 voor studenten of jongeren en 25,- voor volwassenen opgeven, zie www.worldchangers.nl organisatie en woordvoerder: davidbijl@gmail.com of tel. 0624496097

Redactioneel

Gratis gezondheid voor lichaam en geest

In alle hectiek rondom de gezondheidszorg, spelen bewezen kwaliteit en verlenging van de levensduur een grote rol. Zorgverzekeraars verdringen elkaar in de strijd om de gunst van de eenvoudige 'sterveling'. Christenen zijn terecht op zoek naar een 'schone' polis, maar, naar Hollands gebruik mag het ook niet teveel kosten. In het koortsachtig zoeken in allerlei genezingsdiensten wil men via 'bijbelse toverformules' instantgezondheid afdwingen. De bijbelse formulering van gezondheid, kwaliteit van leven en **levensverlenging** is heel eenvoudig, toegankelijk en gratis te verkrijgen:

Spr.3:1 Mijn zoon, onthoud alles wat ik je leer en bewaar mijn geboden in je hart. Zij zullen je **leven verlengen**, goed als ze zijn voor lichaam en geest.....Laat God delen in alles wat je doet, dan kan Hij je levensweg bepalen. Ga niet op je eigen oordeel af, maar koester ontzag voor de Here en ga het verkeerde uit de weg. Dat werkt als **medicijn voor je lichaam** en dringt diep in je botten door. (Zie ook Spr.4:10 en 22)

De goddelijke natuur die iedere gelovige in Christus ontvangt door de Heilige Geest, biedt mogelijkheden tot vernieuwing naar geest, ziel en lichaam. Dit is een voortdurend genezingsproces, waarin de gezondmakende leer (2Tim.4:3) ons bijbels gezien fit houdt. Natuurlijk kun je nog veel meer noemen wat onze gezondheid beïnvloedt. Maar waarom horen we hier niet meer over in kerken, gemeentes, ziekenhuizen en hulpverleningspraktijken? Het wordt tijd dat christenen veel meer gaan nadenken over integrale hulpverlening en hun 'nek' uitsteken op plaatsen waar die boodschap niet altijd met applaus ontvangen wordt. In het artikel 'behoedzame balans in bijbelse begeleiding' worden enkele valkuilen van (bijbelse) integrale zorg besproken. In het artikel levenslust en vreugde van André Roosma wordt ook een aanzet gegeven tot een bijbelse oriëntatie van dat, wat werkelijk, bijbelse gezondheid oplevert: verbondenheid in relaties met God en medemens. Liefde, respect, vertrouwen en begrip zijn enkele onderwerpen waaraan we moeten werken onder de inspirerende werking van de Heilige Geest. We mogen leren Gods liefde leven en gezondheid door te geven.

Petrus zegt hierover (1Petr.1:6-8) **Verheugt** u daarin, ook al wordt u thans, door allerlei verzoeken beproefd.....in Hem gelooft u, zonder Hem thans te zien, en **verheugt u met een onuitsprekelijke vreugde**, daar u het einddoel des geloofs bereikt: dat is de zaligheid der zielen..

Tot slot in dit blad een artikel van Bob van Dijk over het rumoer rond het boek en de verfilming van de Da Vinci Code van Dan Brown. Een nieuwe golf van antichristelijke spiritualiteit en gnostiek overspoelt de wereld. Het is nu al het best verkochte boek na de bijbel, er zijn al 36 miljoen exemplaren wereldwijd over de toonbank gegaan. Na de première van de film in mei met daarin wereldsterren als Tom Hanks, Ian McKellen en Jean Reno zullen er waarschijnlijk nog dertig miljoen boeken verkocht worden. Brown beweert, dat De Da Vinci Code gebaseerd is op feiten: een complot opgebouwd rondom een geheim genootschap (de Priorij van Sion), de katholieke organisatie Opus Dei, de schilderijen van Leonardo da Vinci en ... en 'het huwelijk tussen Jezus en Maria Magdalena'. (!!!) zij zouden volgens dit verhaal en gnostische overlevering, tenminste één kind gehad hebben.. Deze godslastering wordt wereldwijd op een schaal verspreid, die zijn weerga in de geschiedenis niet kent. De integriteit van drie-enige God, de Bijbel en de gelovigen staat op het spel. Het wordt tijd dat christenen op grote schaal weerstand bieden tegen deze leugenachtige antichristelijke geest. We dienen in woord en daad een levend getuigenis te zijn voor het hooghouden van de eer van Jezus Christus, verstoppert kan niet meer in deze tijd.... Laten we bidden voor de verbreiding van het evangelie en tegen deze Godslastering.

Gerard Feller

Colofon

Het blad "Promise" is een uitgave van stichting Promise en verschijnt 4 maal per jaar.

Het doel van de stichting is de verkondiging van het evangelie van Jezus Christus.

De stichting tracht dit doel te bereiken door:

- Het toetsen van allerlei maatschappelijke en geestelijke stromingen en denkwijzen, vooral op medisch en sociaal gebied aan het Woord van God, de Bijbel.
- Het publiceren via het blad Promise" van geschriften en of bijbelstudies met bovengenoemd doel, dit tevens via audiovisuele middelen aan een zo breed mogelijk publiek.

De stichting is interkerkelijk en heeft als grondslag, zich daarbij alleen te laten leiden door de Bijbel, waarvan ze gelooft dat dit het geïnspireerde Woord van God is en alleen onfeilbaar gezag heeft.

We geloven dat God deze wereld zo lief heeft, dat Hij zijn Zoon gegeven heeft om onze straf op de zonde te dragen, opdat wij, indien we in Hem geloven eeuwig met Hem mogen leven en ook nu dagelijks Zijn aanwezigheid mogen ervaren. Door middel van diverse activiteiten van de stichting willen we deze boodschap uitdragen

Redactie

Gerard en Coby Feller, Oudewater
drs. W.J. Pijnacker Hordijk

Vormgeving en druk

Hoonte Bosch & Keuning, Utrecht

ISSN: 1383-0295

verschijnt 4x per jaar

Abonnement: minimaal €9,- per jaargang

St.Promise

Lange Burchwal 80

3421 SM Oudewater

Tel. 0348 - 563359

Fax. 0348 - 563968

e-mail: info@stichting-promise.nl

internetpagina: www.stichting-promise.nl

Rabobank: 39.16.83.071

Postbank: 4906197

Voor België:

jaarrekening abonnement minimaal €9,-

Belg.Post.Rek.Nr. 000.16.92.998-57

St.Promise

Lange Burchwal 80

3421 SM Oudewater, Holland

Losse nummer €2,50

9 771383 029001